

Társadalomtudományi Kar

A NEM ISKOLAI SZÍNTÉREN MEGJELENŐ PREVENCIÓS PROGRAMOK FELTÉRKÉPEZÉSE

Kutatási gyorsjelentés

TÁMOGATOTT SZERVEZET	BUDAPESTI CORVINUS EGYETEM MAGATARTÁSTUDOMÁNYI ÉS KOMMUNIKÁCIÓELMÉLETI INTÉZET, VISELKEDÉSKUTATÓ KÖZPONT
PÁLYÁZATI AZONOSÍTÓ	KAB-KT-07-0028
A BESZÁMOLÓ IDŐPONTJA	BUDAPEST, 2008. JÚNIUS 30.
A BESZÁMOLÓT KÉSZÍTETTE	PAKSI BORBÁLA

TARTALOMJEGYZÉK

I. A KUTATÁS CÉLJA, RELEVANCIÁJA **3**

A KUTATÁS VÁRHATÓ EREDMÉNYEI, ÉS AZOK HASZNOSÍTHATÓSÁGA A KÜLÖNBÖZŐ
CÉLCSOPORTOKBAN 3

A KUTATÁS ILLESZKEDÉSE A NEMZETI STRATÉGIA PRIORITÁSAIHOZ 4

II. A KUTATÁS MÓDSZERE **5**

ELSŐ ADATGYŰJTÉSI FÁZIS: A SZERVEZETEK IDENTIFIKÁLÁSA 6

MÁSODIK ADATGYŰJTÉSI FÁZIS: STRUKTURÁLT PROGRAMLEÍRÁSOK ÖSSZEGYŰJTÉSE 9

III. EREDMÉNYEK **11**

A NEM ISKOLAI PREVENCIÓS SZÍNTÉREN JELENLÉVŐ SZOLGÁLTATÓK 11

A NEM ISKOLAI PREVENCIÓS SZÍNTÉREN JELENLÉVŐ SZOLGÁLTATÁSOK JELLEMZŐI 13

KÖZVETLENÜL A VÉGSŐ CÉLPOPULÁCIÓJÁRA IRÁNYULÓ PROGRAMOK JELLEMZŐI 16

A) AZ ELÉRT POPULÁCIÓ 16

B) A MEGCÉLZOTT KOROSZTÁLYOK 16

C) A PROGRAMOK/SZOLGÁLTATÁSOK TERÜLETI LEFEDETTSÉGE 18

D) A PROGRAMOK/SZOLGÁLTATÁSOK CÉLJÁRA VONATKOZÓ INFORMÁCIÓK 19

IV. FELHASZNÁLT IRODALOM **22**

V. MELLÉKLETEK **24**

KÉRDEZÉSI VEZÉRFONAL – A KERET-MEGHATÁROZÁSHOZ

KERET FELÁLLÍTÁSHOZ SZÜKSÉGES INFORMÁCIÓKRA IRÁNYULÓ ÁLTALÁNOS ADATKÉRŐ LEVÉL

AZ ESZA VÁLASZA A KUTATÁSHOZ SZÜKSÉGES ADATKÉRÉSRÜNKRE

ÚTMUTATÓ A PROGRAM-INFORMÁCIÓS ADATLAP KITÖLTÉSÉHEZ

I. A KUTATÁS CÉLJA, RELEVÁNCIÁJA

„Ma még nem ismert, hogy Magyarországon hány helyen, milyen részvétellel és milyen eredményességgel végeznek ... prevenciós, egészségfejlesztő programokat.” (Nemzeti Stratégia, 2000, 75. old.) – az állítás az iskolai prevenciós programok kivételével (Paksi és Demetrovics, 2003, 2005) a prevenciós színtér további szegmenseire a Nemzeti Stratégia megfogalmazását követő hét évben is érvényes volt. A Magyarországon a nem iskolai színtéren működő programok kínálatát tartalmazó leírások esetlegesen voltak, mind a lefedettségüket, mind az információk tartalmát tekintve. Nem tudtuk, hogy milyen szervezetek végeznek jelenleg Magyarországon az iskolai kereteken kívül prevenciós tevékenységet, hol, milyen célpopulációt céloznak meg, mekkora lefedettséggel működnek. Az iskolai programok kivételével nem ismertük a prevenciós/egészségfejlesztő programok célkitűzéseit, a célkitűzések háttérében lévő megfontolásokat, az egyes programok megvalósításának jellemzőit sem.

Kutatásunk célja ezeknek a hiányosságoknak a pótlása volt: a nemzetközi adatgyűjtési és értékelési iránymutatások/standardok, illetve a hazai szakmai és a felhasználói igények főbb dimenziói mentén a nem iskolai színtéren megjelenő drogprevenciós programok kataszterének elkészítése. Annak feltárása, hogy drogproblémák megelőzését nem iskolai színtéren megcélzó prevenciós szervezetek/programok hol, milyen számosságban találhatóak, mekkora lefedettséggel működnek. Emellett törekszünk a programok tartalmi vonatkozásainak bemutatására is, annak leírására, hogy a nem iskolai színtéren működő prevenciós beavatkozások milyen közvetlen és közvetett céltételezéssel dolgoznak, milyen módszereket alkalmaznak. Ez utóbbi különösen innovatív terület a kutatásnak, mivel e tekintetben a nemzetközi szakirodalom is igen kevés iránymutatással szolgál.

A KUTATÁS VÁRHATÓ EREDMÉNYEI, ÉS AZOK HASZNOSÍTHATÓSÁGA A KÜLÖNBÖZŐ CÉLCSOPORTOKBAN

A prevenciós kínálat minden szegmensére kiterjedő strukturált adatok a prevenciós színtér minden szereplőjének hiányoznak.

Ezek az információk elengedhetetlenek a színtér hatékony, és a hiányterületekre, a fejlesztendő pontokra fókuszáló tervezéséhez/fejlesztéséhez. Ezen információk nélkül a programgazdák nem tudnak a hiányterületek fejlesztésére, a lefedetlen populációk megközelítésére koncentrálni, döntéseik szubjektív benyomásokon, s nem tényeken alapulnak. A programokat közvetlenül vagy közvetve felhasználók is a kínálatról való informáltság nélkül hozzák meg a szolgáltatás igénybe vételéről, választásáról való döntéseiket. Mindezek akadályozzák azt, hogy – egyelőre a kiválasztáshoz „recepteket” adó hatékonyságvizsgálati eredmények hiányában

– a színtér szereplői tényeken alapuló, felelős döntéseket hozzanak, ezzel spontán evaluatív folyamatok beindulását – a jó gyakorlatok kiválasztódását – segítsék. De ezek az információk ugyanígy hiányoznak a döntéshozók esetében is, az egészségpolitikai beavatkozások tervezése, a fejlesztési prioritások meghatározása során, vagy amikor a „jól működő”, a célpopuláció folyamatos elérését lehetővé tevő programok fennmaradásáról döntenek.

Kutatásunk eredményeként – kiegészítve az iskolai prevenciós programokról rendelkezésre álló információkat – részletes, a nemzetközi standardok/ajánlások szerint strukturált országos adatbázissal rendelkezünk a magyarországi drogprevenciós célzattal is dolgozó prevenciós/egészségfejlesztési programokról. A kutatás közvetlen outputja a színtér aggregát leírását adó SPSS adatbázis, ami lehetővé teszi a prevenciós programok országos kínálatának különböző adatgyűjtési szempontok (lásd az adatgyűjtési szempontok részben) szerinti leírását, illetve elemzését. Ez az output a különböző szintű döntéshozók (finanszírozóktól a programgazdáig) számára segíti a fejlesztendő területek azonosítását.

Korábbi kataszterépítési munkánkhoz hasonlóan, a programok szisztematizált leírásával jelen kutatás során sem csak információkat kívántunk adni, hanem megpróbáltunk egyfajta szemléletformálást is elindítani ezen a területen. Ennek a célnak a megvalósításához már az adatfelvétel önmagában hozzájárult azáltal, hogy a programgazdáktól programjaik strukturált leírását kívánta meg.

Ezen túlmenően a – részben a szemléletformálás eléréséhez - kutatás eredményeit minél szélesebb körben elérhetővé kívánjuk tenni: megjelenítjük a szaktárca (szaktárcák) honlapján, illetve a Nemzeti Drogmegelőzési Intézet által üzemeltetett Szakmai Információs Portálon (SZIP). Ez utóbbi azon túl, hogy az eredmények hasznosulását lehetővé tevő egyik nyilvános megjelenési forma, lehetővé teszi az adatbázis aktualizálását, így a kutatási eredmények gyakorlati hasznosításának fenntarthatóságát.

A kutatás eredményeként lehetővé válik továbbá, hogy hazánk 2009-ben a nem iskolai színtéren működő prevenciós programokra vonatkozó információk vonatkozásában is teljesítse az EMCDDA (European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction – Kábítószer és Kábítószer-függőség Európai Megfigyelő Központja) felé való jelentési kötelezettségét.

A KUTATÁS ILLESZKEDÉSE A NEMZETI STRATÉGIA PRIORITÁSAIHOZ

A kutatás a „Nemzeti Stratégia a kábítószer probléma visszaszorítására” című dokumentumban megfogalmazott alábbi célok megvalósításához járul hozzá:

- I. „Felmérések a prevenciós programok elterjedtségéről és hatékonyságáról: Ma még nem ismert, hogy Magyarországon hány helyen, milyen részvétellel és milyen eredményességgel végeznek ... prevenciós, egészségfejlesztő programokat. Ezek feltérképezése a jövőbeli fejlesztés alapját is adja..”(NS. 62. old. 2. bek.) „(Nemzeti Stratégia, 2000, 75. old.)

- II. „Módot adni az embereknek arra, hogy a legtökéletesebb egészségi potenciáljukat valósíthassák meg. Ebbe beletartozik az ... információkhoz való hozzáférhetőség ... „ (Nemzeti Stratégia, 2000, 59. oldal)
- III. „Az intézményrendszer felmérése, értékelése. Ma számtalan állami, önkormányzati, civil és egyházi szervezet foglalkozik nevesítve vagy nem nevesítetten a ... veszélyeztetett fiatalokkal. A nevesítés azonban sokszor névleges tevékenységet takar, míg másrészt értékes munkát végző szolgáltatások maradnak ismeretlenek, így tényleges kapacitásaikat sem lehet kellő módon kihasználni.... Készültek részfelmérések, azonban ezek összesítése hiányzik...” (Nemzeti Stratégia, 2000, 55.old.)
- IV. „A helyi szolgáltatások kapacitásának nyomon követése és szükség szerinti fejlesztése...” (Nemzeti Stratégia, 2000, 87.p.)

II. A KUTATÁS MÓDSZERE

A kutatás – a munkafolyamatok időbelisége, az adatgyűjtés módja, illetve az összegyűjtött adatok típusa szerint – két nagyobb fázisra bontható:

- Az első fázisban a kutatás keretében tartozó – az ország területén működő, nem iskolai szintén dolgozó, a drogmegelőzést közvetlenül vagy közvetve szolgáló, aktuálisan is működő - drogvencióis szervezetek identifikálása zajlott.
- Második lépésben pedig a kutatás keretéhez tartozóként identifikált szervezetek körében az általuk végzett prevencióis program/szolgáltatás strukturált leírásainak összegyűjtése történt.

A nem iskolai szintén dolgozó, a drogmegelőzést közvetlenül vagy közvetve szolgáló szervezetek/programok identifikálása során – az EMCDDA iránymutatásainak/definícióinak¹ megfelelően – az alábbi meghatározásokat tekintettük irányadónak:

Közösségi alapú megközelítést, mint színteret értelmezzük, szemben a közösség tágabb - egyének aktív társadalmi hálózataként való – értelmezésével. Nem tartoznak ide a kezelési, a hagyományos ártalomcsökkentő, vagy beilleszkedést elősegítő programok, ide tartoznak azonban a fiatalokat megcélzó iskolán kívüli programok, az alternatív szabadidő eltöltést elősegítő, vagy a sport programok, illetve bármely olyan drog-prevencióis, vagy egészségfejlesztési program, mely kizárólagosan a helyi közösséget célozza meg.

Általános (univerzális) családi prevenció körébe tartoznak azok a programok, melyek elsődlegesen a családokat/szülőket célozzák meg (ez történhet az

---

¹ Az EMCDDA mind az adatgyűjtés, mind az információk közlése során a prevencióis stratégiák új megközelítései figyelembe vételével csoportosítja a tagállamokban folyó prevencióis tevékenységeket.

iskolán keresztül is, de nem a diákokra irányuló iskolai programok keretében is).

Céltzott prevenció (Selective prevention) a teljes populáció csak egy sajátos módon körülhatárolt részét célozza meg, azokat a személyeket, vagy csoportokat, amelyek bizonyos sajátosságaik okán különösképpen veszélyeztetettnek tekinthetők. A veszélyeztetett csoportok számos szempont alapján azonosíthatóak, történhet ez az azonosítás a biológiai, pszichoszociális, vagy egyéb szempontok szem előtt tartása mellett, amennyiben a tudományos kutatás bizonyítottan oki kapcsolatot mutatott ki az adott tényező megléte és a probléma-viselkedés kialakulása között. Az EMCDDA a következő veszélyeztetett csoportokról kér információt: hajléktalanok, kisebbségek tagjai, problémás diákok, iskolából kimaradó fiatalok, intézetben élő fiatalok, fiatal bűnelkövetők, partizó fiatalok, rossz környéken élő fiatalok, bevándorlók, beilleszkedési problémákkal küzdők, hiperaktív fiatalok, veszélykeresők, kondi terembe járók (szteroidokat, teljesítménynövelő szereket fogyasztók). Az ebbe a csoportba tartozó programoknak tartalmukban és felépítésükben olyannak kell lenniük, hogy a veszélyeztetett csoport valamennyi tagja, esetleges konkrét személyes veszélyeztetettség híján is, képes legyen profitálni ezekből.

Javallott prevenció (Indicated prevention) körébe olyan beavatkozások/programok sorolhatók, melyek az érvényes diagnosztikus kategóriák alapján (DSM IV) függőnek nem minősülő, de annak korai jeleit mutató személyek viselkedését kívánják a kívánatos iránynak megfelelően befolyásolni. Ezek a programok elsősorban az egyén szintjén, egyénre szabott módon kezdeményezik a beavatkozásokat.

Családokra irányuló céltzott/javallott prevenciós beavatkozások körébe azok programok tartoznak, melyek elsődlegesen a veszélyeztetett családokat/szülőket célozzák meg. Az EMCDDA a következő veszélyeztetett családtípusokat különbözteti meg: szerekekkel kapcsolatos (alkohol is) visszaélés a családban (beleértve a testvéreket is), társadalmilag hátrányos helyzetben lévő szülők (pl.: munkanélküliek), családi konfliktusok és a gyermek elhanyagolása, bűnözés a családban, mentális problémák a családban, marginalizálódó kisebbségi családok.

ELSŐ ADATGYŰJTÉSI FÁZIS: A SZERVEZETEK IDENTIFIKÁLÁSA

A kutatás keretében tartozó drogprevenció szervezetek identifikálásának első lépcsőjében (I/A fázis) az alábbi – a lehetséges szervezetek egy-egy szegmensére vonatkozó – információ forrásokat tekintettük át²:

- Szakmai Információs Portál (SZIP)
- Országos Drogprevenció Adattár (ODA)
- KAB-os Pályázatok

---

² Az alábbi adatgazdákhhoz fordultunk a keretösszeállításhoz szükséges adatszelektálási és szervezet identifikálási célú kérésünkkel.

- PAFI³ gyűjteményéből a 2003-2007-es időszakra vonatkozóan kulcsszavas kereséssel azonosított egyéb (nem KAB-os) pályázati kiírások, illetve pályázatkírók.⁴
- Magyarországi Ifjúsági Információs és Tanácsadó Irodák Szövetsége (HAYICO) irodalista
- Területi Gyermekvédelmi Szolgálat (TEGYESZ)
- ÁNTSZ
- Magyar Vöröskereszt Megyei szervezetei
- Fővárosi Civil Iroda adatbázisából kulcsszavas kereséssel leválogatott szervezetek⁵
- NIOK adatbázisából kulcsszavas kereséssel leválogatott szervezetek⁶

A mintakeretbe tartozó szervezetek azonosítása során a fentiekén túlmenően szervezetek szakmai networkje mentén gyűjtöttünk információkat.

Az információs források egyesítése és komparatív elemzése során 970 olyan szervezetet találtunk, amely elvileg a mintakeretünkbe tartozhat, azaz a pályázati- illetve tevékenység-leírások alapján potenciálisan az iskolán kívüli drogrevenzió területén (is) tevékenykedhet.

A kutatás következő (I/B) fázisában a kutatás potenciális mintakeretébe szervezetek körében telefonos megkérdezéssel egy rövid kérdőívet vettünk fel a kutatás tényleges keretének azonosítása céljából.

A telefonos adatfelvételt az addiktológiai kutatásokban előképzettséggel rendelkező (ELTE Pszichológia Intézet Addiktológia programjában az elmúlt években résztvevő), illetve a jelen adatfelvételre külön kiképzett egyetemi hallgatók, valamint a pályázó

---

³ A Pályázatfigyelő a hazai társadalmi szervezetek és alapítványok, intézmények, magánszemélyek, önkormányzatok, vállalkozások számára meghirdetett pályázati kiírások gyűjteménye. A PAFI munkatársai általunk megadott kulcsszavak mentén az iskolán kívüli prevenciós programok finanszírozása szempontjából általunk relevánsnak ítélt témákban szelektálták az adatbázisukat, és a válogatás eredményét rendelkezésünkre bocsátották. Ezúton szeretnénk megköszönni a PAFI, s személy szerint Husszerl József segítségét.

⁴ A pályázatok szelektálása a pályázati-kiírás tartalma alapján történt. A szelektálás során az általunk megadott kulcsszavak a következők voltak: kábítószer, alkoholizmus, szenvedélybetegség, függőség, egészségfejlesztés, egészségvédelem, prevenció, megelőzés. Ezen kulcsszavak^{kal} a következő témákban végeztünk keresést: Egészségügy, Gyermek/ifjúság, Kisebbség, Működési támogatások, Oktatás, Táborkok, Sport, Szociális.

⁵ A Civil Iroda adatbázisában szereplő szervezetek között tevékenység-leírásaik alapján szelektáltunk, a következő kulcsszavak mentén: kábítószer, alkoholizmus, szenvedélybetegség, függőség, egészségfejlesztés, egészségvédelem, prevenció, megelőzés. A válogatás a szervezetek tevékenység-leírásai alapján történt.

⁶ Az általunk megadott kulcsszavak a következők voltak: kábítószer, alkoholizmus, szenvedélybetegség, függőség, egészségfejlesztés, egészségvédelem, prevenció, megelőzés. A válogatás a szervezetek tevékenység-leírásai alapján történt. A szelektálás alapja a NIOK adatbázisában szereplő szervezetek esetében is a szervezetek tevékenység-leírása volt.

intézmény (BCE MKI) munkatársai végezték. A telefonos megkeresés során alkalmazott kérdezési vezérfonal a beszámoló mellékletében megtalálható.

A 970 potenciális keretszervezet 60,5%-át, 587 szervezetet sikerült elérnünk.

Megkeresés eredményessége (riport)	Szervezetek száma (db)	%
Elért szervezet	587	60,5
Nem elért szervezet	383	39,5
Ebből: Elérési adatokkal nem azonosítható szervezet ⁷	206	21,2
Rossz elérési adat ⁸	110	11,3
Egyéb okból az adatfelvételi időszakban nem elérhető szervezet	67	6,9
Összes szervezet	970	100%

1. táblázat A nem iskolai szinten megjelenő prevenciós szervezetek körének meghatározása céljából végzett megkeresés eredményessége

Az elért szervezetek közül 162 szervezet folytat nem iskolai szinten programszerűen, aktuálisan is (2003-2007 között legalább 1 évben), nem valamilyen országos hálózat keretében⁹ prevenciós munkát. A további munkafázisok során ez a 162 szervezet képezte az adatfelvételi keretet.

⁷ Az ESZA az általa üzemeltetett pályázatkezelő rendszerben kezelt pályázatok nyerteséről adatvédelmi okokra való hivatkozással nem adta ki a kutatás számára a szervezetek elérhetőségi adatait (az ESZA elutasító levelét lásd a mellékletben). Összességében 232 olyan szervezet volt az adatbázisunkban, melyekről csak az ESZA révén szereztünk tudomást (azaz más forrásból származó adatbázisunkban nem szerepelt), azaz ennyi szervezethez nem volt elérhetőségi adatunk. Ezen szervezetek elérhetőségi adatainak feltárása céljából a Forsense Piackutató és Stratégiai Tanácsadó cég adatbányászati munkát végzett, 26 szervezethez sikerült elérhetőségi adatot rendelni, ezek közül 22 esetben sikeres megkérdezés történt, 4 szervezetet az adatfelvételi periódusban nem értünk el 206 szervezethez pedig nem sikerült elérhetőségi adatot rendelni.

⁸ Azon szervezetek esetében, ahol a különböző forrásokból megadott elérhetőségi adatok tévesnek bizonyultak, a Forsense adatbányászattal új elérhetőségi adatot rendelt. A táblázatban szereplő 110 szervezet esetében az adatbányászattal előállított elérhetőségi adat (is) rossznak bizonyult.

⁹ A prevenciós tevékenységüket országos hálózat keretében végző szervezetek esetében az adatfelvételi keretbe az országos hálózatot összefogó szervezet tartozik csak az adatfelvételi keretbe.

MÁSODIK ADATGYŰJTÉSI FÁZIS: STRUKTURÁLT PROGRAMLEÍRÁSOK **ÖSSZEGYŰJTÉSE**

A kutatás második fázisában a fenti módon identifikált prevenciós szervezetek körében végeztünk részletes adatgyűjtést az általuk végzett prevenciós program/szolgáltatás tartalmi vonatkozásainak strukturált megismerése céljából.

A programok/szolgáltatások körében összegyűjtésre kerülő információk típusának és tartalmának meghatározása: a nemzetközi programleírási standardok/ajánlások (lásd: Kábítószer-kereslet Csökkentését Célzó Intézkedések Információs Rendszere (EDDRA); Eszköztár Prevenciós Programok Tervezéséhez és Értékeléséhez (PERK); továbbá EMCDDA, 1998; Baker et al. 1998; Neaman et al. 2000, Kröger és mtsai, 1998; Morgen, 2000; Neaman et al. 2000; Rácz, 2001; Nádas, 2004), illetve a korábbi - az iskolai prevenció területén végzett - hazai kataszterépítési vizsgálataink során szerzett tapasztalataink (Paksi, Demetrovics, Czakó, 2002a, b; Paksi és Demetrovics, 2002, 2003, 2005; Paksi és mtsai, 2006) alapján.

Az információk tervezett struktúrája a következő:

1. a programot üzemeltető szervezet jellemzőire vonatkozó információk
2. a célcsoportra annak típusára,
3. az elért populációra,
4. a programok céljára,
5. a programok koncepciójára (teóriájára),
6. a célok megvalósítási módjára,
7. a programok humánerőforrás hátterére,
8. a programok finanszírozására vonatkozó információk

A programleírásra szolgáló tematikus egységek közül a 4-6. pontban megjelölt témák vonatkozásában hazai tapasztalat nem áll rendelkezésre, és a nemzetközi iránymutatások is szűkösek, ezért ezekre vonatkozó adatfelvétel részleteinek kidolgozása céljából elővizsgálatokat végeztünk.

A programok – előbbi pontban meghatározott – strukturált leírásait, illetve később az információk kereshetőségét lehetővé tevő – az iskolai prevenciós programok országos kataszterének felállítását során alkalmazott programmal és a Szakmai Információs Portál (SZIP) adatkezelési rendszerével egyaránt kompatibilis – számítógépes adatgyűjtő programot dolgoztunk ki.¹⁰

Az adatfelvételt – a kutatási keretbe tartozó szervezetek körének meghatározásában is résztvevő – munkatársak végezték. Az adatgyűjtő programot a kontaktusfelvétel, és a szervezet keretbe tartozását azonosító telefonos kérdezést követően e-mailen

---

¹⁰ Az általunk kidolgozott Program-Információs Adatlapot (PIAD) a Formatta Filler Program - egy ingyenesen hozzáférhető, Acrobat Reader (pdf) jellegű program – alatt fut, s csak ennek segítségével lehet megnyitni. Az adatgyűjtő programban szereplő kérdések azonban olvashatók, illetve a kérdőív felület megtekinthető Word fileként feltöltve az egyéb kutatási dokumentumok között. A program – szervezetekhez eljuttatott – felhasználói útmutatója pedig megtalálható a kutatási gyorsjelentés mellékletében.

---

elküldték a prevenciós szolgáltatónak, a telefonos, e-mailen történő, és/vagy személyes segítség felajánlásával. Ezt követően az adatgyűjtési periódus alatt adatgyűjtésért felelős munkatársak folyamatosan keresték a hozzájuk tartozó szervezeteket. Mindezzel együtt az elért, és a színtér szereplőiként azonosított prevenciós szolgáltató 40,7%-a töltötte ki, és küldte vissza a kutatási periódusban a Program-Információs Adatlapot. 25 prevenciós szervezet vezetője visszautasította a kutatásban való részvételt, s további 71 szervezet ugyan vállalta a részvételt, azonban a kutatási periódusban nem kaptuk meg tőlük a kitöltött Adatlapot, vagy az használhatatlan volt.

III. EREDMÉNYEK

A NEM ISKOLAI PREVENCIÓS SZÍNTÉREN JELENLÉVŐ SZOLGÁLTATÓK

A kutatás során elért 587 szervezet fele (295 szervezet) végez/végzett valamilyen iskolai prevenciós munkát, azonban ebből csak valamivel több mint kétharmaduk (205 szervezet) az, aki tevékenységét programszerűen (nem eseti jelleggel) végzi/végezte. A 205 szervezetből 37 szervezet azonban aktuálisan (2003-2007 között 1 évben sem) nem működteti a programját, további 26 szervezet pedig valamilyen hálózat részeként dolgozik. Összességében azt mondhatjuk, hogy az elért szervezetek valamivel több mint egynegyede (27,6%-a) működtet aktuálisan is, nem iskolai szintén valamilyen saját programot/szolgáltatást.

Mint említettük, a különböző információs források egyesítése és komparatív elemzése során 970 olyan szervezetet találtunk, amely elvileg a pályázati- illetve tevékenység-leírások alapján potenciálisan az iskolán kívüli drogprevenció területén (is) tevékenykedhet. Amennyiben azt feltételezzük, hogy a látókörünkbe került, de a kutatás során – különféle okok miatt – el nem ért szervezetek esetében a keretbe tartozás valószínűsége maximum az elért szervezetek között kapott aránnyal megegyező, akkor a nem iskolai szintén tevékenykedő szervezetek maximális száma 268-ra becsülhető.¹¹

Végez-e nem iskolai szintén aktuálisan, programszerű prevenciós munkát	Elért (feltárt) szervezetek száma (N=587)	Az elért összes szervezet %-ában	Szervezetek becsült maximális száma (N=970)
Végez/végzett nem iskolai prevenciós munkát	295	50,2	487
Nem eseti jelleggel végez/végzett iskolán kívüli prevenciót	205	34,9	338
Aktuálisan végez nem iskolai prevenciót	188	32,0	310
Saját programot/szolgáltatást működtet (nem hálózat részeként)	162	27,6	268

2. táblázat Az elért szervezetek között az iskolai prevenciós munkát végzők előfordulása, és a látókörünkbe került szervezetek alapján becsült szervezetek száma (db)

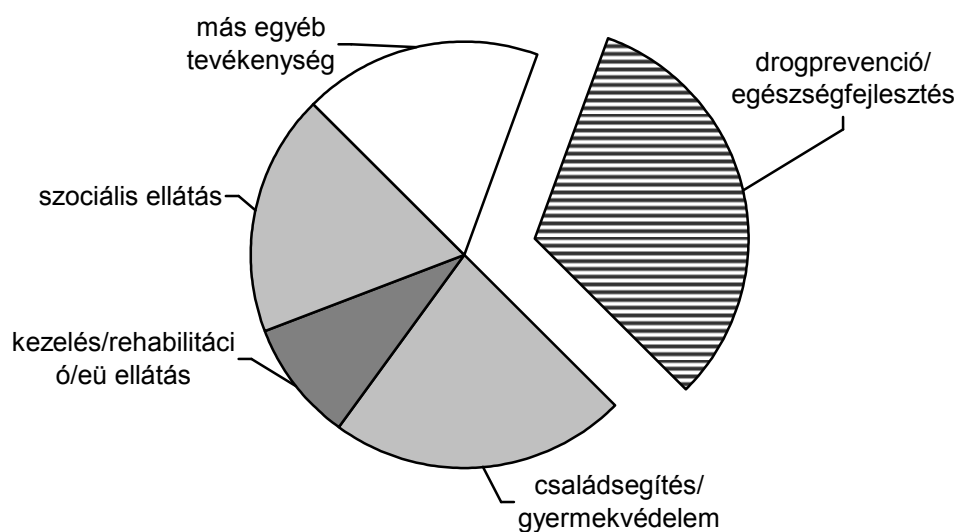
¹¹ A tényleges szám azonban ennél valószínűleg kisebb, mivel a szervezetek prevenciós szintéhez való integráltságával növekszik a különböző adatforrásokban való megjelenésük esélye, s a több forrásban való megjelenés esetében pedig vélhetően nagyobb a szervezet elérési valószínűsége.

A prevenció szintér nem iskolai szegmensén azonosított 162 prevenciószolgáltató több mint egyharmada (59 szervezet, az összes szolgáltató 36%-a) budapesti székhellyel működik. Vidéken átlagosan 5-6, a keleti határ menti–Békés (14), Hajdú-Bihar, illetve Szabolcs-Szatmár (9-9) – megyékben azonban ennél jóval több iskolán kívüli drogprevencióval (is) foglalkozó szakmai szervezetet sikerült feltárnunk.

megye	Szervezetek száma	megye	Szervezetek száma
Budapest	59	Komárom-Esztergom	3
Bács-Kiskun	7	Nógrád	2
Baranya	6	Pest	6
Békés	14	Somogy	4
Borsod-Abaúj-Zemplén	5	Szabolcs-Szatmár-Bereg	9
Csongrád	7	Jász-Nagykun-Szolnok	5
Fejér	4	Tolna	1
Győr-Moson-Sopron	6	Vas	3
Hajdú-Bihar	9	Veszprém	3
Heves	5	Zala	4

3. táblázat A nem iskolai szintéren feltárt prevenciószolgáltatók száma a szolgáltató székhelye szerint (db)

Az elért, és a szintér szereplőiként azonosított és a Program-Információs Adatlapot az adatfelvételi periódusban kitöltő 66 szervezet adatai alapján azt mondhatjuk, hogy a szervezetek többsége nem főtevékenységként végzi a drogprevenció vagy egészségfejlesztő munkát, hanem más szociális, egészségügyi vagy család-, ill. gyermekvédelmi feladatok ellátása mellett végzi az iskolán kívüli drogprevenció tevékenységét. Kifejezetten drogprevenció vagy egészségfejlesztési feladatok ellátására a feltárt szervezetek közel egyharmada (20 szolgáltató) orientálódott.

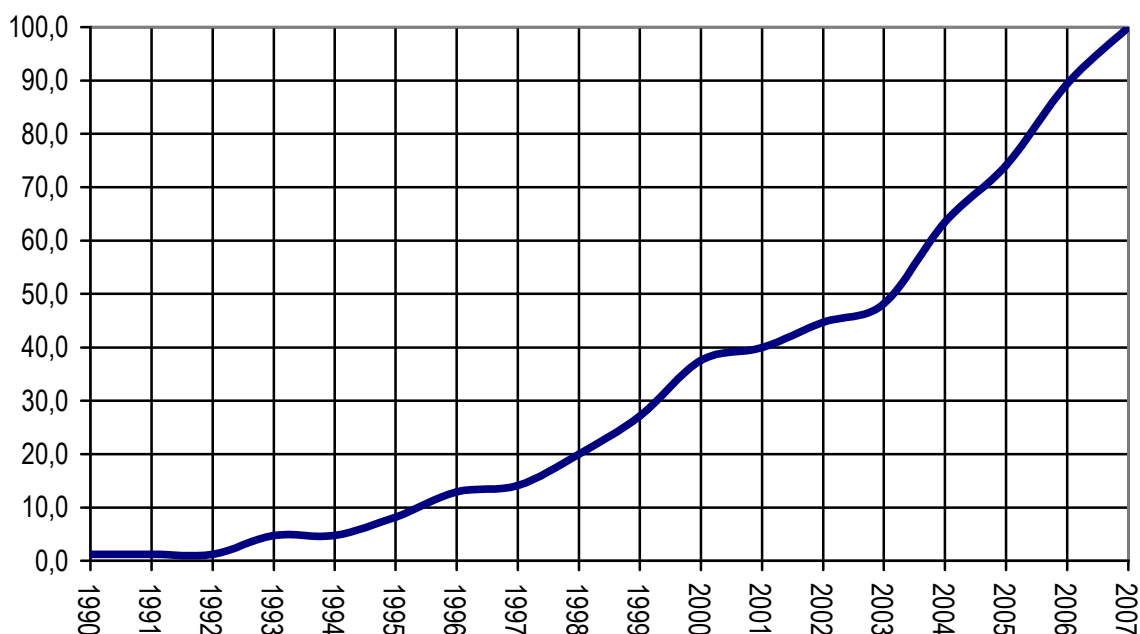

1. ábra: Az elért, iskolai szintén kívüli prevencióval foglalkozó szervezetek megoszlása fő tevékenységük szerint (N=66)

A NEM ISKOLAI PREVENCIÓS SZÍNTÉREN JELENLÉVŐ SZOLGÁLTATÁSOK JELLEMZŐI

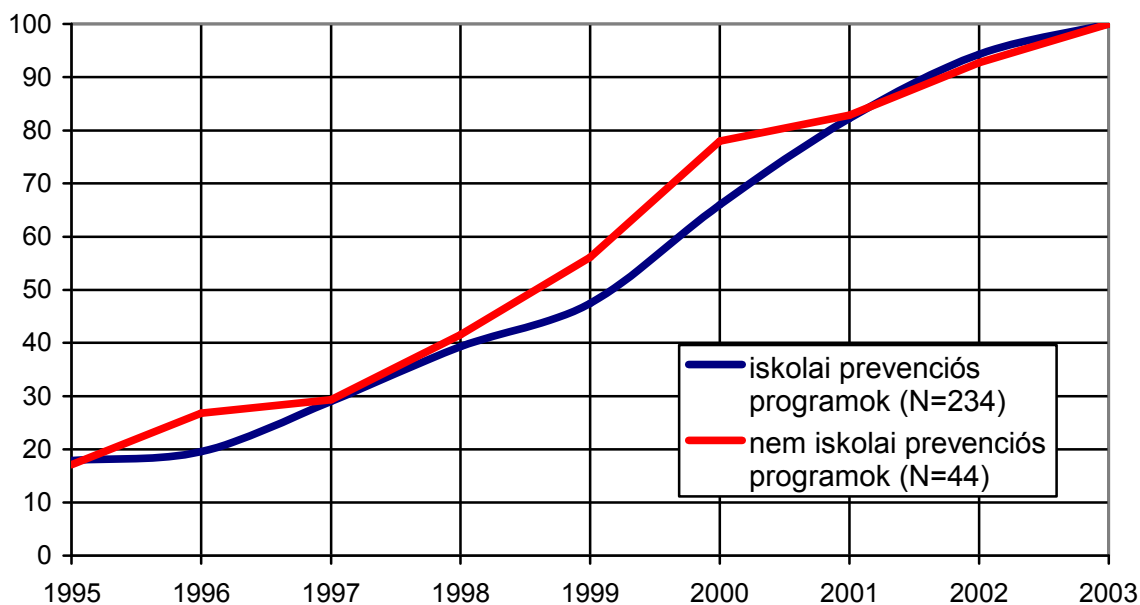
66 szervezet 88 programjáról rendelkezünk részletes információkkal. Ennek alapján azt mondhatjuk, hogy a nem iskolai szintén jelenleg szolgáltatást nyújtó, drogprevenációs céltételezéssel is dolgozó prevenció programok/szolgáltatások területén először a kilencvenes végén volt jelentősen növekedés. Tíz évvel ezelőtt, 1997-ben a jelenleg működő szolgáltatások alig több mint egytizede volt jelen a szintén. Az ezredfordulóra ez a szám megnégyszereződött. Ezt követően a kínálat növekedési üteme jelentősen lelassult, a jelenleg is működő programok/szolgáltatások mintegy 10%-a indult az ezredfordulót követő 3 éves periódusban, ami csak kb. egyharmada a kilencvenes évek végén tapasztalt növekedési ütemnek. 2004-től ismét dinamikus emelkedett a szintén kínált programok/szolgáltatások aránya, meghaladva a korábbi növekedési periódusban tapasztalt ütemet is.¹²

¹² Tekintettel arra, hogy az adatgyűjtési periódus 2008 májusáig kitolódott, a feltárt programok közé bekerült 3 olyan program is, ami 2008-ban jött létre.

2. ábra: Az elért nem iskolai drogprevenációs programok megjelenése (a feltárt programok kumulált százalékában kifejezve) (N=85)

Az iskolán kívüli prevenciós tevékenység kínálatának felvázolt trendjét összevetve az iskolai prevenciós programok körében 2004-2005 között készített kutatásunk trendjével, azt tapasztaljuk, hogy az összehasonlítható, 2003-ig terjedő időszakig a két trend annyiban hasonlóan alakult, hogy a kilencvenes évek közepén mindkét szintén a 2003-ban működő programok/szolgáltatások közel egyötöde volt jelen a prevenciós kínálatban, majd a kilencvenes évek második felében mindkét szintér dinamikus növekedésnek indult. Azonban míg az iskolai szintén az ISM-OM finanszírozásával megvalósuló, „Az iskolai egészségfejlesztési-drogmegelőzési tevékenység támogatása” című projekt beindulásával 2000 után is folytatódott a növekedés, addig a nem iskolai prevenció trendjének átmeneti lassulásából arra következtethetünk, hogy ezt az egyéb prevenciós szolgáltatások – talán a kapacitás és/vagy pénzügyi források növekedésének zéróösszegű játszmaként való viselkedése okán – megsínylették.

3. ábra: Az iskolai és a nem iskolai szinten kínált drogprevenciós programok megjelenése 1995 és 2003 között, a 2003-ban működő programok kumulált százalékában kifejezve

A következőkben az aktuális nem iskolai szinten jelenlévő drogprevenciós céltételezéssel (is) dolgozó prevenciók programok/szolgáltatások kínálatát jellemezzük.

Az adatgyűjtés során megkülönböztettük az interveniálni szándékolt populációra közvetlenül irányuló programokat/szolgáltatásokat, valamint azokat, amelyek valamilyen, a nem iskolai szinten jelenlévő populáció prevenciók felkészültségének növelése révén közvetetten célozzák meg az interveniálni szándékolt populációt. Tekintettel arra, hogy a tevékenységüket nem iskolai szinten végző drogprevenciós céltételezéssel (is) dolgozó prevenciók programok/szolgáltatások 80%-a – összesen 71 program - közvetlenül az interveniálni kívánt végső célpopulációra irányul, azaz közvetlenül azokkal foglalkozik, akik körében a prevenciók célt el kívánja érni, ezért a programkínálat kvantitatív jellemzését csak erre a program/szolgáltatás körre korlátozzuk.

A közvetlenül a végső célpopulációra irányuló prevenciók programokat/szolgáltatásokat az alábbi dimenziók mentén mutatjuk be:

- a célcsoportra vonatkozó további specifikációk
- a programok/szolgáltatások területi elhelyezkedése
- a programok/szolgáltatások céljára vonatkozó információk
- a célok megvalósítási módjára vonatkozó információk.

KÖZVETLENÜL A VÉGSŐ CÉLPOPULÁCIÓJÁRA IRÁNYULÓ PROGRAMOK JELLEMZŐI

a) Az elért populáció

A programok/szolgáltatások bevallása szerint Program-Információs Adatlapot kitöltő, részletes forgalmi adatokat szolgáltató szervezetek egy átlagos évben mintegy 110 ezer (2006-ban 109.954, egy átlagos évben pedig 112.841) személyt érnek el. Egy átlagos évben egy program/szolgáltatás átlagosan 1820, 2006-ban pedig 1802 főt interveniált.¹³

Ha a nem iskolai színtéren feltárt, összes (162 db) szervezet által elért populációra próbálunk meg becslést tenni, a következő metodikát követhetjük:

1. A 66 Adatlapot kitöltő szervezet 71 közvetlenül a végső célpopulációra irányuló programot/szolgáltatást működtet, azaz egy szervezetnek átlagosan közvetlen 1,076 programja fut.
2. Ennek alapján a prevenciós színtér nem iskolai szegmensén azonosított aktuálisan valamilyen saját programot/szolgáltatást működtető 162 prevenciós szolgáltatóra vetítve a közvetlen programok/szolgáltatások száma mintegy 175 db-ra becsülhető.
3. Amennyiben az egy program által átlagosan elért tényadatot kivetítjük a feltárt szervezetek által működtetett programok/szolgáltatások becsült számára, akkor azt mondhatjuk, hogy a nem iskolai színtéren feltárt programok/szolgáltatások egy évben összesen mintegy 310-320 ezer személyt érnek el.

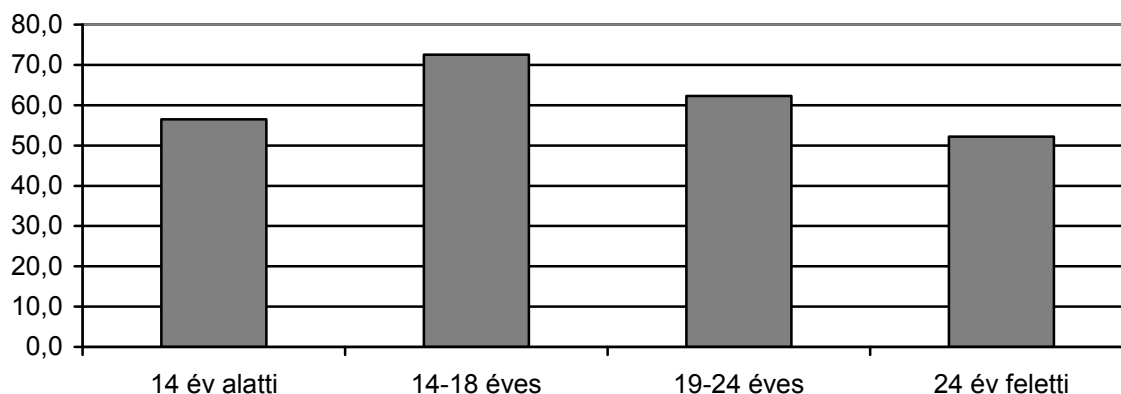
b) A megcélzott korosztályok

A megcélzott korosztályok tekintetében azt mondhatjuk, hogy a különböző korcsoportok számára nem iskolai színtéren kínált prevenciós programok/szolgáltatások meglehetősen kiegyenlített arányban vannak jelen. Mindazonáltal a legnagyobb választék a középiskolás korosztály részére kínált programokban mutatkozik ezen a színtéren. A programok/szolgáltatások legnagyobb arányban 14-18 éves korosztályt célozzák meg. A megismert programok/szolgáltatások több mint 70%-a foglalkozik ezzel a korosztállyal. Ezt követi a 19-24 éves korosztályra irányuló programok gyakorisága, majd a 14 év alatti gyermekekkel foglalkozó programok következnek. A 24 éves kor feletti fiatal felnőtteket a programok/szolgáltatások fele célozza meg.

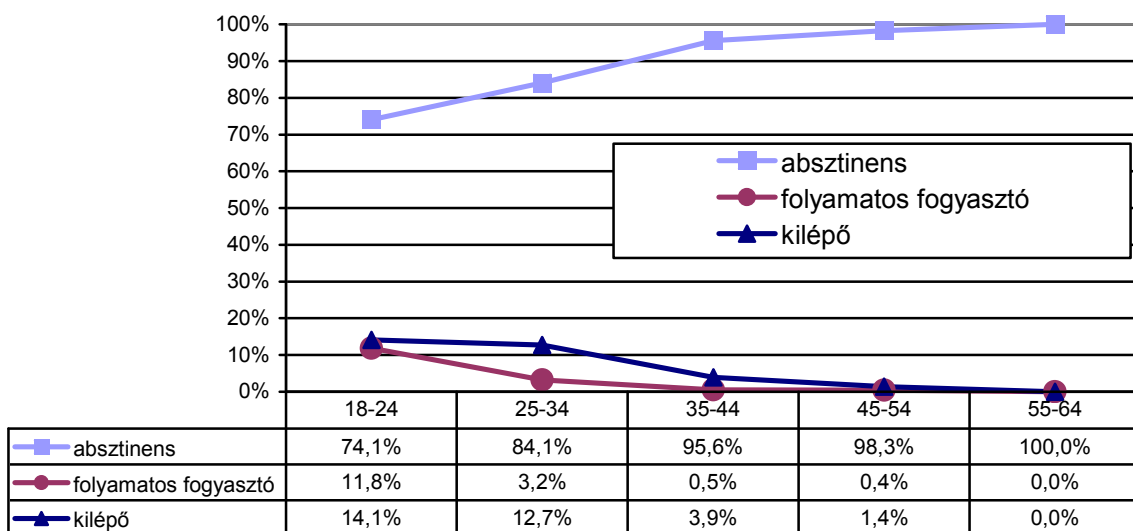
¹³ 2006-os évre vonatkozóan 61, egy átlagos évre pedig 62 program elérési adatait ismerjük.

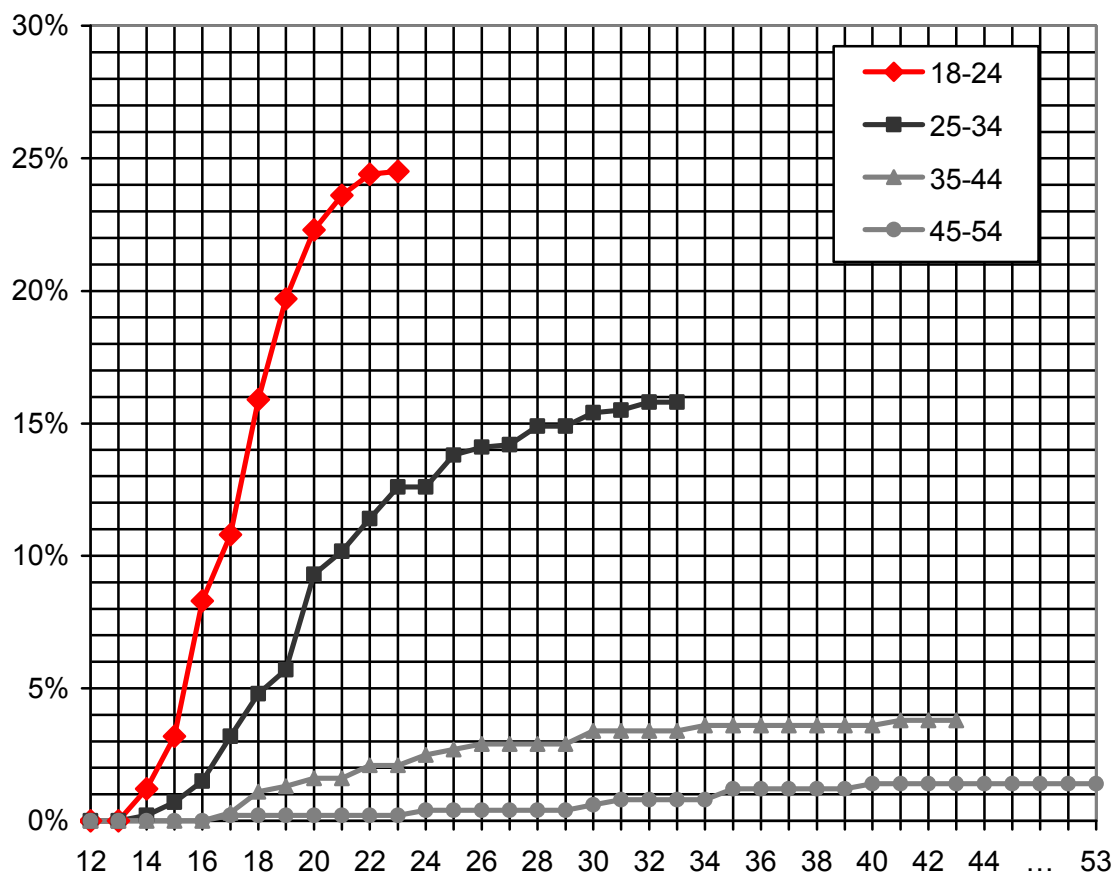
4. ábra: A különböző korosztályokkal közvetlenül foglalkozó programok/ szolgáltatások aránya a feltárt közvetlen programok százalékában (N=69)

Amennyiben a preventív programok/szolgáltatások kínálatát összevetjük a drogokkal való kapcsolatba kerülés, illetve a folyamatos droghasználat kockázatának korosztályos eloszlásával, azt mondhatjuk, hogy a programok/szolgáltatások a legnagyobb kockázati kitettségű csoportokat célozzák meg, azaz e tekintetben probléma-adekvátan határozzák meg célcsoportjukat.¹⁴

5. ábra: A folyamatos fogyasztók, a kilépők, és az absztinensek aránya a különböző korcsoportokban (az egyes korcsoportokban tartozó válaszolók %-ában) (Paksi és mtsai, 2007)

¹⁴ A mai felnőtt népesség fiatalabb (18-34 év közötti) korcsoportjainak tagjai 14-15 évesen kezdték, és az első éveiben intenzíven éltek meg a tiltott drogokkal való „ismerkedést”. A 18-24 éves korosztály tagjainak évente 3-5%-a jutott túl az első használaton. 25 éves kor után, már minimalizálódik a tiltott drogokkal való kapcsolatba kerülés kockázata. 25 éves és idősebb korosztályban ugyan a drogrizikó hasonló, mint a 18-24 évesek körében, azonban a folyamatos droghasználat aránya jelentősen lecsökken. (Paksi és Arnold, 2008)

6. ábra: A tiltott drogfogyasztás kumulált prevalencia-görbéje korcsoportonként (a válaszolók százalékában, 2007-ben) (Paksi és Arnold, 2008)

c) A programok/szolgáltatások területi lefedettsége

Területi elhelyezkedés szerint vizsgálva a nem iskolai szintéren közvetlenül az interveniált populációra irányuló preventív programok/szolgáltatások kínálatát, azt mondhatjuk, hogy a programok számát tekintve (a szolgáltatók eloszlásához hasonlóan) legnagyobb kínálat a fővárosban mutatkozik. A programok 41%-a vállal preventív munkát a fővárosban (is). Az egyes megyékben ennél kisebb, de meglehetősen kiegyenlített a szintéren kínált programok száma. Átlagosan az országban fellelhető programok egyötöde kínálja szolgáltatását egy-egy megyében vagy a megye egy-egy településén. Az ország keleti megyéinek fölénye – hasonlóan a szolgáltatók nagyobb arányához – a kínált programok/szolgáltatások számában is megmutatkozik.

megye	Programok/ szolgáltatások aránya (%)	megye	Programok/ szolgáltatások aránya (%)
Budapest	41	Komárom-Esztergom	17
Bács-Kiskun	23	Nógrád	20
Baranya	18	Pest	23
Békés	24	Somogy	18
Borsod-Abaúj-Zemplén	24	Szabolcs-Szatmár-Bereg	24
Csongrád	20	Jász-Nagykun-Szolnok	23
Fejér	22	Tolna	17
Győr-Moson-Sopron	20	Vas	18
Hajdú-Bihar	24	Veszprém	17
Heves	21	Zala	18

4. táblázat A közvetlenül az interveniált populációra irányuló programok/ szolgáltatások száma az egyes megyékben (N=71)

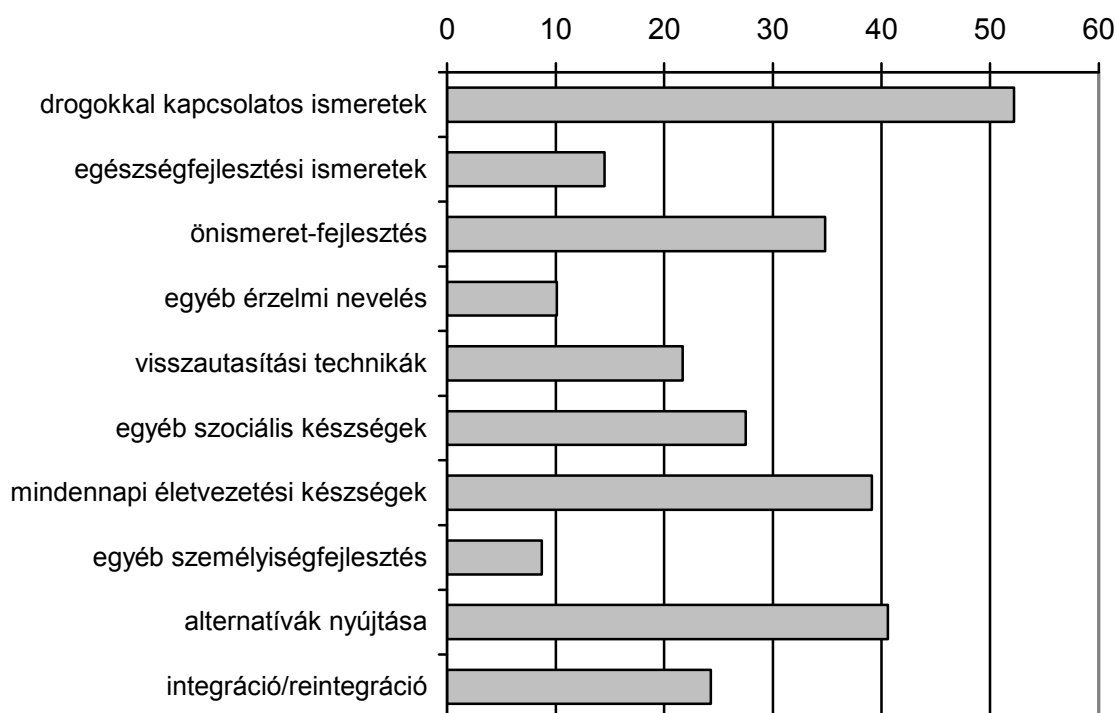
d) A programok/szolgáltatások céljára vonatkozó információk

Korábbi – az iskolai szintén működő prevenciós programok körében szerzett tapasztalatainknak megfelelően – most is azt tapasztaltuk, hogy a legtöbb programgazda nem elsődlegesen elméleti megfontolásokból, alapvetésekből kiindulva, nem arra építve alkotta meg a saját programját, módszerét, hanem sokkal inkább a rendelkezésére álló tudás, módszer és (adott esetben szubjektív) elképzelés volt a döntő. Ily módon a programok elsődlegesen nem egy előre meglévő, tiszta elméleti keretbe illeszkednek, hanem különböző tényezőkből, elméleti és gyakorlati megfontolásokból lettek összeállítva. Mindezek következtében a programok koncepcióik alapján való típusokba sorolása helyett célravezetőbbnek tűnt, az egyes programokban fellelhető modalitások azonosítása és a fellelhető modalitások előfordulási gyakorisága révén jellemezni a prevenciós kínálatot. Részben szakirodalomban fellelhető (Rácz 1999) tipizálási standardokat követve, részben attól eltérve, összegyűjtöttük azokat a főbb elméleti célkitűzéseket, szempontokat, amelyek legalább egy programban megjelentek. Az általunk azonosított, a programokban megjelenő célkitűzések a következők voltak:

- drogokkal, drogfogyasztással kapcsolatos tárgyi ismeretek átadása
- egészségfejlesztéssel kapcsolatos tárgyi tudásátadás
- önismeret-fejlesztés
- egyéb érzelmi nevelés/fejlesztés
- visszautasítási technikák fejlesztése
- egyéb szociális készsége fejlesztése
- mindennapi életvezetési készségek fejlesztése
- egyéb személyiségfejlesztés
- alternatívák megismertetése
- integráció/reintegráció

A programok többsége esetében – mint azt már jeleztük - a fenti célkitűzések átfedésben vannak egymással. A fenti szempontok/célkitűzések közül a programok átlagosan 2,7 alkalmazását jelezték.

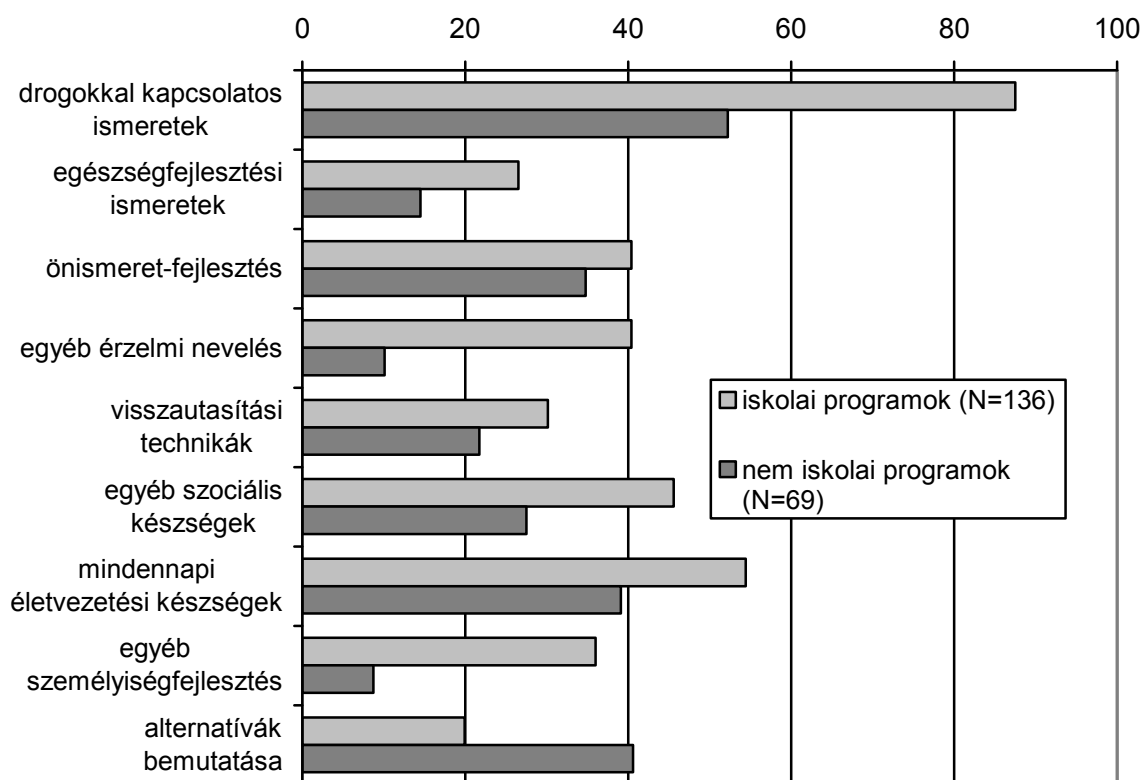
A nem iskolai szintűen azonosított és számunkra információt nyújtó drogvenció programok/szolgáltatások több mint fele foglalkozik valamilyen mértékben drogokkal, drogfogyasztással kapcsolatos ismeretek átadásával. A programok/szolgáltatások kétötödében jelenik meg célként a drogfogyasztással szembeni alternatívák megismertetése, illetve a szociális készségek fejlesztése. A programok egyharmada foglalmazott meg önismeret-fejlesztéssel kapcsolatos célkitűzéseket. Minden negyedik-ötödik program helyez hangsúlyt a szociális készségek fejlesztésére, és/vagy a visszautasítási technikák elsajátítására, továbbá hasonló arányban jelennek meg a programokban/szolgáltatásokban a célpopuláció integrálásával/reintegrálásával, közösségépítéssel kapcsolatos célkitűzések. Viszonylag ritkábban – minden hetedik-tizedik programban – fordult elő az egészségfejlesztéssel kapcsolatos tárgyi tudásátadás említése, illetve egyéb érzelmi nevelésre, illetve személyiségfejlesztésre való törekvés.

7. ábra: A különböző célkitűzések megjelenése a közvetlenül az interveniált populációra irányuló iskolán kívüli prevenció programokban/szolgáltatásokban (a programok/szolgáltatások százalékában kifejezve N=69)

Az iskolai szintűen jelenlévő, és az egyéb szintűeken megismert programok célkitűzéseit összehasonlítva azt tapasztaljuk, hogy a nem iskolai programok

általában kevesebb féle céltételezéssel dolgoznak, ennek következtében mindegyik modalitás kisebb arányban jelenik meg. Mindezt figyelembe véve is azt mondhatjuk, hogy a nem iskolai szintéren inkább vannak jelen az alternatívák megismertetésével kapcsolatos céltételezések, és jóval kisebb arányban jelenik meg az iskolai programokban oly népszerű, ismeretátadással kapcsolatos céltételezések.

8. ábra: A különböző célkitűzések megjelenése a közvetlenül az interveniált populációra irányuló prevenciós programokban (a programok százalékában kifejezve N=136)

Az iskolán kívül szervezett általános prevenciós beavatkozásokban az alternatívákra fókuszáló megközelítéseknek – az iskolai programokhoz képest – relatíve nagyobb súlya hazai sajátosság. A nemzetközi tapasztalat is azt mutatja, hogy az iskolán kívüli programok jellemzően háromféle módon igyekeznek elérni a fiatalokat, melyek egyike az alternatív szabadidő eltöltési tevékenységek nyújtása, mint például az ifjúsági munka, vagy kreatív és kalandélményeket biztosító programok szervezése (Görögország, Spanyolország, Lettország, Luxemburg, Egyesült Királyság); illetve a sportban és sportklubokban folyó ifjúsági munkán keresztül, hogy a fiatalok elsajátítsák a protektív csoportnormákat, magatartást és attitűdöt (Németország, Olaszország, Finnország) (Nádas, 2007).

IV. FELHASZNÁLT IRODALOM

Baker O., Mounteney J., Neaman O. (edit) (1998): Evaluating Drug Prevention in the European Union. EMCDDA Scientific Monograph Series. N.2. Office for Official Publications of the European Communities, Luxemburg

EMCDDA (1998): Guidelines for the evaluation of drug prevention. A Manual for Program-Planners and Evaluators. Office for Official Publications for the European Communities, Luxemburg.

Kröger C., Winter H., Shaw R. (1998): Guidelines for the evaluation of drug prevention: a manual for programme-planners and evaluators. EMCDDA, Lisbon

Morgan M (2000): Evaluation and drug-prevention research: implications of unsuccessful outcomes for programme design. In: Neaman R, Nilson m és Solberg U (szerk.): Evaluation: a key tool for improving drug prevention. EMCDDA, Luxembourg, 33-39.

Nádas E. (szerk) (2004): Kézikönyv a drog-prevenációs beavatkozások tervezéséhez és értékeléséhez. Nemzeti Drog Fókuszpont

Nádas E. (2007): A drogmegelőzés nemzetközi trendjei. Nemzeti Drog Fókuszpont, Kézirat

Neaman R., Nilson M., Solberg U. (eds.) (2000): Evaluation: a key tool for improving drug prevention. EMCDDA Scientific Monograph Series. N.5. Office for Official Publications of the European Communities, Luxemburg

Nemzeti stratégia (2000): Nemzeti stratégia a kábítószer probléma visszaszorítására. A kormány kábítószer-ellenes stratégiájának konceptuális alapjai. ISM.

Paksi B. , Demetrovics Zs. , Czakó Á. (2002a): Az iskolai drogvenció programok értékelése I. , A programok teoretikus és szervezeti háttere, valamint a kivitelezésének vizsgálata. Addiktológia. 2002.1. (15-37)

Paksi B., Demetrovics Zs. , Czakó Á. (2002b): Az iskolai drogvenció programok értékelése II. – A programok eredményértékelése. Addiktológia. 2002.1. (38-49)

Paksi B., Demetrovics Zs. (2002): A prevenció gyakorlat megismerése. A budapesti középiskolai drogvenció programok felmérése és értékelése. Szakmai forrás sorozat. 2. L'Harmattan. Budapest, [334 old. ISBN 963-9457-32-9]

Paksi B., Demetrovics Zs.(2003): Budapesti Drogvenció Adattár. CD. ISM, Budapest.

Paksi B., Demetrovics Zs. (2005): Országos Drogvenció Adattár. CD. L'Harmattan Kiadó, Budapest,.

Paksi B., Demetrovics Zs., Nyírády A., Nádas E., Buda B., Felvinczi K. (2006): A magyarországi iskolai drogvenció programok jellemzői. Addiktológia.

Paksi B., Arnold P. (2007): A magyarországi felnőtt népesség drogérzettsége – új fejlemények. MAT VI. Országos Kongresszusa. 2007. november 22-24. Siófok, Addiktológia/Addictológia Hungarica 2007. VI. Supplementum 1. pp. 49

Paksi B., Arnold P., Demetrovics Zs., Kun B., Rózsa S. (2007): A droghasználat társadalmi mintázatának egyes aspektusai a magyarországi felnőtt népesség körében. MAT VI. Országos Kongresszusa. 2007. november 22-24. Siófok, Addikctológia/Addictológia Hungarica. VI. Supplementum 1. pp. 50.

Rácz J. (2001): Prevenációs programok értékelése. ISM, Budapest.

V. MELLÉKLETEK

KÉRDEZÉSI VEZÉRFONAL – A KERET-MEGHATÁROZÁSHOZ

**KERET FELÁLLÍTÁSHOZ SZÜKSÉGES INFORMÁCIÓKRA IRÁNYULÓ ÁLTALÁNOS
ADATKÉRŐ LEVÉL**

AZ ESZA VÁLASZA A KUTATÁSHOZ SZÜKSÉGES ADATKÉRÉSRÜNKRE

ÚTMUTATÓ A PROGRAM-INFORMÁCIÓS ADATLAP KITÖLTÉSÉHEZ

KÉRDEZÉSI VEZÉRFONAL – A KERET-MEGHATÁROZÁSHOZ

A PROGRAMVEZETŐT KERESSÜK!

A vastagon szedett szövegrészeket mindenképp mondjuk el (ha van türelme vagy kérdése, akkor a nem vastag részekre is térjünk ki)!

A Budapesti Corvinus Egyetem Magatartástudományi és Kommunikációelméleti Intézet Viselkedéskutató Központja (Paksi Borbála vezetésével) – a Szociális és Munkaügyi Minisztérium, valamint a Nemzeti Drog Fókuszpont megbízásából és finanszírozásával - felmérést végez a nem iskolai szintéren zajló általános és célzott drog-prevenációs programok feltárása céljából.

Mint tudjuk, jelenleg – az iskolai szintéren működő programok kivételével - a prevenációs szintéren zajló tevékenységekre vonatkozó ismereteink meglehetősen hiányosak: az iskolai kereteken kívüli prevenációs tevékenységet végző szervezetek számát sem ismerjük. Ezek az információk – azt gondoljuk - a szintér minden szereplőjének hiányoznak. Például nehezítik a felhasználóknak a programok közötti választást, eligazodást, a döntéshozók esetében a drogpolitikai beavatkozások tervezését, és az egyes programgazdák – Önök - számára a programok fejlesztését, kereslethez igazítását.

Kutatásunk célja ezeknek a hiányosságoknak a pótlása: a nemzetközi adatgyűjtési és értékelési iránymutatások/standardok, illetve a hazai szakmai és a felhasználói igények főbb dimenziói mentén a nem iskolai szintéren megjelenő drogprevenációs programok kataszterének elkészítése. Emellett a kutatásban való részvétel révén a prevenációs szolgáltatók számára lehetőség nyílik a - külföldön már haszonnal alkalmazott protokollok mentén - saját programjuk elhelyezésére, áttekintésére.

Ebben a hiánypótló munkában szeretnénk kérni az Ön segítségét!

AMENNYIBEN A PROGRAMVEZETŐ MÁSHOZ IRÁNYÍT BENNÜNKET, AKKOR ÍRJUK FEL AZ INFORMÁCIÓT ADÓ SZEMÉLY NEVÉT AZ EXCEL FILÉBE. ÉS AZ ÚJ KONTAKTNAK IS MONDJUK EL A FENTIEKET!

A kutatás első lépéseként szeretnénk azonosítani azokat a szervezeteket, melyek az iskolán kívül (is) végeznek drogprevenációs célzatú munkát, működtetnek valamilyen programot vagy szolgáltatást. Ezért elsőként azt szeretném, ha tisztáznánk, hogy az Önök szervezete ezek közé tartozik-e.

AZ ALÁBBI KÉRDÉSEKRE ADOTT VÁLASZOKAT ÍRD BE AZ EXCEL FILÉBE! AZON KÉRDÉSEKHEZ, AMELYEKET NEM KELL TŐLE MEGKÉRDEZNEK, 0-ÁT ÍRJ VÁLASZNAK, HA NEM TUDJA, AKKOR PEDIG 9-ET.

Kérem, e célból válaszoljon néhány kérdésemre.

1. Az Önök szervezete nem iskolai szintén (vagyis az iskolai szintén kívül) működtet-e valamilyen drogprevenciós programot/szolgáltatást? (1-igen, 2-nem)
2. És olyan drogprevenciós programot/szolgáltatást működtet-e az Önök szervezete, ami a nem iskolai drog megelőzéshez valamilyen módon hozzájárul (pl. kortárssegítők, vagy más segítők képzése révén)? (1-igen, 2-nem)

HA MINDKÉT KÉRDÉSRE „NEM”-MEL VÁLASZOLT, AKKOR ITT BEFEJEZŐDIK A KÉRDEZÉS! HA LEGALÁBB AZ EGYIKRE „IGEN”-NEL, AKKOR FOLYTATÓDIK A KÉRDEZÉS.

NEM VÁLASZ ESETÉN MONDJUK EL, HOGY KÜLDÜNK EGY LEVELET E-MAILEN, AMI ALAPJÁN EZEKET ISMÉT ÁTGONDOLHATJA, ÉS VÁLASZÁT ÍRÁSBAN IS MEGERŐSÍTI (KÉRJÜK EL AZ E-MAIL CÍMÉT)! HA NINCS E-MAIL CÍME, AKKOR LEVÉLBEN (KÉRJÜK EL A POSTACÍMÉT)! A LEVÉLBEN TALÁL EGY NYILATKOZATOT, AMIT KITÖLTÉST KÖVETŐEN E-MAILBEN, VAGY LEVÉLBEN IS VISSZAKÜLDHET, AHOGYAN SZÁMÁRA KÉNYELMESEBB.

3. Tevékenységét programszerűen végzi-e, vagy eseti jelleggel? (1 - igen, programszerűen; 2-nem, eseti jelleggel)

HA NEM, AKKOR ITT BEFEJEZŐDIK A KÉRDEZÉS!

NEM VÁLASZ ESETÉN MONDJUK EL, HOGY KÜLDÜNK EGY LEVELET E-MAILEN, AMI ALAPJÁN EZEKET ISMÉT ÁTGONDOLHATJA, ÉS VÁLASZÁT ÍRÁSBAN IS MEGERŐSÍTI (KÉRJÜK EL AZ E-MAIL CÍMÉT)! HA NINCS E-MAIL CÍME, AKKOR LEVÉLBEN (KÉRJÜK EL A POSTACÍMÉT)! A LEVÉLBEN TALÁL EGY NYILATKOZATOT, AMIT KITÖLTÉST KÖVETŐEN E-MAILBEN, VAGY LEVÉLBEN IS VISSZAKÜLDHET, AHOGYAN SZÁMÁRA KÉNYELMESEBB.

4. Programja/szolgáltatása jelenleg is működik? (1-igen, 2-nem)

HA IGEN, AKKOR UGRÁS A 6. KÉRDÉSRE!

HA NEM, AKKOR ITT TEGYÜK FEL AZ 5. KÉRDÉST!

5. Az elmúlt 4 év során működött ez a program/szolgáltatás, s jelenleg csak átmenetileg szünetel, vagy már nem fogják végezni? (1 - igen, korábban működött, és jelenleg csak átmenetileg szünetel; 2-igen, korábban működött, de már nem fogjuk folytatni; 3-nem, az elmúlt 4 évben sem működött)

2-ES ÉS 3-AS VÁLASZ ESETÉN BEFEJEZŐDIK A KÉRDEZÉS!

MONDJUK EL, HOGY KÜLDÜNK EGY LEVELET E-MAILEN, AMI ALAPJÁN EZEKET ISMÉT ÁTGONDOLHATJA, ÉS VÁLASZÁT ÍRÁSBAN IS MEGERŐSÍTI (KÉRJÜK EL AZ E-MAIL CÍMÉT)! HA NINCS E-MAIL CÍME, AKKOR LEVÉLBEN (KÉRJÜK EL A POSTACÍMÉT)! A LEVÉLBEN TALÁL EGY NYILATKOZATOT, AMIT KITÖLTÉST KÖVETŐEN E-MAILBEN, VAGY LEVÉLBEN IS VISSZAKÜLDHET, AHOGYAN SZÁMÁRA KÉNYELMESEBB.

6. Programját/szolgáltatását valamilyen – országos vagy kisebb térségre kiterjedő hálózat keretében végzi-e? (1-igen, 2-nem)

HA IGEN, AKKOR KÉRJÜK, ADJA MEG A KÖVETKEZŐKET:

A HÁLÓZAT MEGNEVEZÉSÉT:

A FELELŐS SZERVEZET (PROGRAMGAZDA) NEVÉT:

A SZERVEZETVEZETŐ NEVE:

A PROGRAM ÖN ÁLTAL ISMERT ELÉRHETŐSÉGÉT (TELEFONSZÁM ÉS/VAGY E-MAIL CÍM):

EZEKET RAKJUK BE AZ EXCEL FILÉBE, MAJD MONDJUK EL, HOGY KÜLDÜNK EGY LEVELET E-MAILEN, AMI ALAPJÁN EZEKET ISMÉT ÁTGONDOLHATJA, ÉS VÁLASZÁT ÍRÁSBAN IS MEGERŐSÍTI (KÉRJÜK EL AZ E-MAIL CÍMÉT!) HA NINCS E-MAIL CÍME, AKKOR LEVÉLBEN (KÉRJÜK EL A POSTACÍMÉT)! A LEVÉLBEN TALÁL EGY NYILATKOZATOT, AMIT KITÖLTÉST KÖVETŐEN E-MAILBEN, VAGY LEVÉLBEN IS VISSZAKÜLDHET, AHOGYAN SZÁMÁRA KÉNYELMESEBB. HA NEM TUDTA MEGMONDANI A HÁLÓZAT ADATAIT, AKKOR AZT IS JUTTASSA EL.

HA NEM HÁLÓZAT RÉSZE, AKKOR FOLYTASSUK!

Kérjük, egy – az iskolai prevenció programok feltárása során alkalmazotthoz hasonló - ún. Program- Információs Adatlap kitöltésével legyen segítségünkre a hazai iskolán kívüli drogprevenció szintér jobb megismerésében!

A Program-Információs Adatlap csak számítógépen tölthető ki, ezért e-mailben szeretném elküldeni Önnek. Kérem, adja meg az e-mail címét! (Írd be az excel filébe!)

Ha nincs e-mail címe, akkor beszéljünk meg egy találkozót!

Az adatlap kitöltéséhez készítettünk egy rövid Felhasználói Útmutatót is, amelyet szintén elküldök Önnek, de szívesen válaszolok telefonon vagy e-mailben feltett kérdéseire is, vagy akár személyesen is segítek az adatlap kitöltésében.

Adjuk meg a saját elérhetőségünket (e-mail, telefon)!

Tisztelt .....!

A Budapesti Corvinus Egyetem Magatartástudományi és Kommunikációelméleti Intézet Viselkedéskutató Központja a Szociális és Munkaügyi Minisztérium, valamint a Nemzeti Drog Fókuszpont megbízásából és finanszírozásával felmérést végez a nem iskolai szintéren zajló, általános és célzott drog-prevenációs programok feltárása céljából.

Ebben a munkában kérjük az Önök segítségét.

A kutatás első lépéseként a kutatás keretébe tartozó szervezetek identifikálását végezzük el. Többek között az Önök által kezelt azon pályázatok pályázóinak adatait (lásd: 1. számú melléklet) szeretnénk megkapni, melyekben előfordulhatnak ilyen tevékenységet (is) végző szervezetek.

Az egyes pályázókról, mint a kutatás keretét képező, lehetséges preventív szervezetekről az adatgyűjtés során való felkeresés céljából alábbi alapadatokra van szükségünk:

- a pályázó neve
- elérhetősége (lehetőség szerint telefonszám, és e-mail cím is)

Kérjük, - hogy a levelünk 1. számú mellékletében részletezett adatkezelési eljárás, illetve intézetünk eddigi munkáink ismeretében (2. melléklet) - tegyék lehetővé a szükséges adatok kutatási célból való elérését.

Budapest, ...

Paksi Borbála
BCE Viselkedéskutató Központ
központvezető

1. *melléklet: Adatkezelési terv*
2. *melléklet: A Budapesti Corvinus Egyetem Magatartástudományi és Kommunikációelmélet Intézet Viselkedéskutató Központ jelen kutatáshoz kapcsolódó fontosabb referenciái*

1. SZ. MELLÉKLET AZ ADATKÉRŐ LEVÉLHEZ: ADATKEZELÉSI TERV

A BUDAPESTI CORVINUS EGYETEM MAGATARTÁSTUDOMÁNYI ÉS KOMMUNIKÁCIÓELMÉLETI INTÉZET
VISELKEDÉSKUTATÓ KÖZPONTJA ÁLTAL VÉGZETT, A NEM ISKOLAI SZÍNTÉREN ZAJLÓ ÁLTALÁNOS ÉS CÉLZOTT
DROG-PREVENCIÓS PROGRAMOK FELTÁRÁSÁRA IRÁNYULÓ TUDOMÁNYOS KUTATÁSBAN

BEVEZETÉS – A KUTATÁS FONTOSSÁGA

Magyarországon ma már számos, különböző elveken, különböző megközelítésekkel és eszköztárral működő prevenciós program létezik. Azonban a programokról rendelkezésre álló ismereteink – az iskolai szintén működő programok kivételével – jelenleg meglehetősen hiányosak. A 2000-ben megalkotott drogstratégia azon állítása, mely szerint „ma még nem ismert, hogy Magyarországon hány helyen, milyen részvétellel és milyen eredményességgel végeznek ... prevenciós, egészségfejlesztő programokat” (Nemzeti Stratégia, 2000, 75. old.) az iskolai prevenciós programok kivételével^{***} a prevenciós szintér további szegmenseire ma is igaz. A Magyarországon a nem iskolai szintén működő programok kínálatát tartalmazó leírások ma is esetlegesek: nem tudjuk, hogy hol és milyen célpopulációt céloznak meg, mekkora lefedettséggel működnek, milyen humánerőforrás bázisra támaszkodnak, nem ismerjük a programok megvalósításának jellemzőit, a célkitűzéseiket, és a célkitűzések háttérében lévő megfontolásokat sem. Azt sem tudjuk, hogy milyen szervezetek végeznek jelenleg Magyarországon az iskolai kereteken kívül prevenciós tevékenységet.

A prevenciós kínálat minden szegmensére kiterjedő strukturált adatok a prevenciós szintér minden szereplőjének hiányoznak.

Kutatásunk célja ezeknek a hiányosságoknak a pótlása: a nemzetközi adatgyűjtési és értékelési iránymutatások/standardok, illetve a hazai szakmai és a felhasználói igények főbb dimenziói mentén a nem iskolai szintén megjelenő drogprevenciós programok/szolgáltatások feltérképezése.

Ezek az információk elengedhetetlenek a szintér hatékony, a hiányterületekre fókuszáló tervezéséhez/fejlesztéséhez.

- Ezen információk nélkül a programgazdák nem tudnak a hiányterületek fejlesztésére, a lefedetlen populációk megközelítésére koncentrálni, döntéseik szubjektív benyomásokon, s nem tényeken alapulnak.
- A programokat közvetlenül vagy közvetve felhasználók is a kínálatról való informáltság nélkül hozzák meg a szolgáltatás igénybe vételéről, választásáról való döntéseiket.
- Ezek az információk hiányoznak a döntéshozók számára is, az egészségpolitikai beavatkozások tervezése, a fejlesztési prioritások meghatározása során, vagy amikor a „jól működő”, a célpopuláció folyamatos elérését lehetővé tevő programok fennmaradásáról döntenek.
- Mindezek akadályozzák azt, hogy a szintér szereplői tényeken alapuló, felelős döntéseket hozzanak, ezzel spontán evaluatív folyamatok beindulását – a jó gyakorlatok kiválasztódását – segítsék.

---

*Az iskolai programok kataszterét (Paksi B., Demetrovics Zs.: Országos Drogprevenciós Adattár. CD. L'Harmattan Kiadó, Budapest, 2005) szintén a BCE Viselkedéskutató Központja készítette el, s megtalálható pl. a SZIP-en, vagy az OM honlapján is.

Kutatásunk eredményeként – kiegészítve az iskolai prevenciós programokról rendelkezésre álló információkat - részletes, a nemzetközi standardok/ajánlások szerint strukturált országos adatbázissal fogunk rendelkezni a magyarországi drogprevenciós célzattal is dolgozó prevenciós/egészségfejlesztési programokról. A kutatás lehetővé teszi a prevenciós programok országos kínálatának különböző adatgyűjtési szempontok szerinti leírását, illetve elemzését, s ennek révén a különböző szintű döntéshozók (finanszírozóktól a programgazdáig) számára segíti a fejlesztendő területek azonosítását.

A kutatás eredményként lehetővé válik továbbá, hogy hazánk - a nem iskolai szinten működő prevenciós programokra vonatkozó információk vonatkozásában is - teljesítse az EMCDDA felé való jelentési kötelezettségét.

Korábbi kataszterépítési munkánkhoz hasonlóan, a programok szisztematizált leírásával jelen kutatás során sem csak információkat kívánunk adni, hanem megpróbálunk egyfajta szemléletformálást elindítani ezen a területen. Ennek a célnak a megvalósításához már az adatfelvétel önmagában hozzájárul azáltal, hogy a programgazdától programjaik strukturált leírását kívánja meg.

PROBLÉMA

Tekintettel arra, hogy – mint fent említettük -- jelenleg sem tudjuk, hogy milyen szervezetek végeznek Magyarországon az iskolai kereteken kívül prevenciós tevékenységet, a kutatás első lépéseként a kutatás keretébe tartozó – az ország területén működő, nem iskolai szinten dolgozó, a drogmegelőzést közvetlenül vagy közvetve szolgáló, aktuálisan is működő – szervezetek identifikálása szükséges.

A szervezetek identifikálásának egyik kiinduló pontjaként az elmúlt 4 évre vonatkozóan szeretnénk megkapni az Önök rendszerében kezelt azon pályázatok pályázói listáit, melyekben előfordulhatnak ilyen tevékenységet (is) végző szervezetek. (Ez elsődlegesen a kábítószer/kábítószer függőség, illetőleg azon belül, a nem iskolai prevenciós/egészségfejlesztési tevékenység témakörét jelenti. Ezen túlmenően azonban vélelmezhetően előfordulhatnak drogprevencióval/ egészségfejlesztéssel foglalkozó szervezetek pályázatai a gyermekjólét/gyermekvédelem, ifjúságügy, működés, oktatás, sport, szabadidő, illetve szociális témákban is.)

Az egyes pályázókról, mint a kutatás keretét képező, lehetséges prevenciós szervezetekről az adatgyűjtés során való felkeresés céljából alábbi alapadatokra van szükségünk:

- a pályázó neve
- elérhetősége (lehetőség szerint telefonszám, és e-mail cím is).

Munkánkat nagyban segítené, ha az adatgyűjtés során megkeresésre kerülő szervezetek szűkítése céljából a pályázó által beadott pályázat címét, esetleg a pályázat rövid összefoglalóját is rendelkezésre tudnák bocsátani.

Tekintettel arra, hogy a kért adatok az egyes pályázatok esetében szokásosan nyilvánosságra hozott adatoknál szélesebb adatkört érintenek (a nyilvánosságra hozott információk egyrészt nem a pályázók teljes körét, csak a nyertes szervezeteket tartalmazzák, másrészt nem tartalmaznak elérhetőségi adatokat), ezért kérjük, - hogy a kutatás fentiekben részletezett fontossága, várható hozadéka, valamint a BCE Viselkedéskutató Központ alább összefoglalt adatkezelési eljárásának, illetve intézetünk eddigi munkáinak, adatkezelésének ismeretében (2. melléklet) - tegyék lehetővé a szükséges adatok kutatási célból való elérését.

AZ ADATOK KEZELÉSE

A BCE Magatartástudományi és Kommunikációelméleti Intézet Viselkedéskutató Központja a kért adatokat kizárólag kutatási célra használja fel.

Az Intézet a kutatás folyamán birtokába került információk/adatok kezelése során a munkatársakra, és az elektronikus adatállomány kezelésére vonatkozóan egyaránt betartja a vonatkozó adatvédelemmel kapcsolatos adatkezelési szabályokat.

- A kutatás keretébe tartozó programok megkeresését, az addiktológiai kutatásokban előképzettséggel rendelkező – az ELTE Pszichológia Intézet Addiktológia programjában résztvevő – hallgatók végzik, akik a kutatás során érvényesítendő adatkezeléssel kapcsolatban külön felkészítésben részesültek.
- Az adatfelvételt végzők a megkérdezetteket tájékoztatják arról, hogy kinek a megbízásából, milyen intézmény gyűjti az adatokat, mi a kutatás célja, és hogy mire, milyen módon fogják felhasználni az összegyűjtött adatokat.
- A kutatás célkitűzésének megfelelően munkánk során teljes körű adatgyűjtésre törekszünk, mindazonáltal kutatás során felkeresett szervezetek számára biztosítjuk az adatszolgáltatás önkéntességét. A megkeresett szervezeteknek, illetőleg képviselőiknek lehetősége van az együttműködés teljes vagy - egyes konkrét kérdések megválaszolásának visszautasítása révén – a részleges elutasítására.
- A kutatás során felvett adatok megfelelnek az European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction (EMCDDA) ajánlásainak
- Az adatokat – egy e céljára kidolgozott, a korábbi, az iskolai prevenciók feltérképezése során alkalmazott adatgyűjtő programhoz hasonló – elektronikus adatkezelő programban gyűjtjük, s kezeljük.
- A BCE helyi hálózata tűzfalal (firewall) van védve a világhálóról érkező illetéktelen behatolóktól, a rendszeren belül pedig csak az érheti el a kutatási adatokat, akinek erre a munkájához mindenképpen szüksége van, és erre jelszóval fel van jogosítva.
- A kutatás közvetlen outputja a szintér aggregát leírását adó SPSS adatbázis. Ennek megfelelően az elkészítésre kerülő kutatási összefoglaló, illetve tudományos publikációk csak összesített – az egyes szervezetek, illetve programok adatait nem nevesítő - információkat tartalmaznak.
- A későbbiek során – jelen pályázaton kívüli támogatási lehetőségek megnyílása esetén – tervezzük egy – a korábbi, iskolai szintéren jelenlévő prevenciók adattárához hasonló – a programok között különböző szempontok szerint való egyedi kereshetőséget lehetővé tevő számítógépes adatbázis, a „Magyarországi Drogprevenciók Adattár – iskolán kívüli prevenciók lehetőségei” című adattár létrehozását. Az adattár munkapéldányát – a korábbi szokásoknak megfelelően - megjelenés előtt eljuttatjuk a szervezetekhez, és ebben való megjelenéshez a szervezetek jóváhagyó nyilatkozatát kérjük.

2. sz. melléklet az adatkérő levélhez: A Budapesti Corvinus Egyetem Magatartástudományi és Kommunikáció-elmélet Intézet Viselkedéskutató Központ jelen kutatáshoz kapcsolódó fontosabb referenciái

A Budapesti Corvinus Egyetem Magatartástudományi és Kommunikációelméleti Intézet Viselkedéskutató Központja a drogzutatók területén a szakma egyik meghatározó hazai műhelyének tekinthető. A Központ 1998-ban alakult, de munkatársai mintegy 15 éve foglalkoznak drogepidemiológiai kutatásokkal, s az utóbbi években a Központ profiljában egyre markánsabban megjelennek a drogzprevencióval és egészségfejlesztéssel direkt módon kapcsolatos témák.

AZ INTÉZET DROGPREVENCIÓS/EGÉSZSÉGFEJLESZTÉSI PROGRAMOKKAL KAPCSOLATOS KUTATÁSAI:

Kutatás éve	A kutatás címe	Finanszírozó
2006	A közoktatási intézményekben a 2005. évi, ICSSZEM-OM támogatásával folyó iskolai egészségfejlesztő-drogmegelőzési tevékenység értékelésére irányuló kutatás, monitoring rendszer kialakítása	ICSSZEM
2005-2006	Az iskolai prevenciók programok humán erőforrás összetétele	ICSSZEM
2003-2004	Reprezentatív felmérés a közoktatási rendszerben alkalmazott prevenciók/ egészségfejlesztési programokról	OM
2002-2005	„Fények és árnyak” - Rizikótényezők, prevenciók szükségletek és lehetőségek - c. kutatás prevenciók programok feltárására és értékelésére vonatkozó projektje	NKFP
2001	Az iskolai prevenciók programok felmérése és értékelése	ISM

EGYÉB, KÜLÖNÖSEN ÉRZÉKENY ADATOK KEZELÉSÉT MEGVALÓSÍTÓ FONTOSABB KUTATÁSOK:

Kutatás éve	A kutatás címe	Finanszírozó
2007	Országos Lakossági Adatfelvétel az Addiktológiai Problémákról – OLAAP	NDI, Drog Fókuszpont
2006-2007	A fővárosi hajléktalan populáció drogz érintettségének becslése	NDI
2004-2005	A 9-10. évfolyamos középiskolások drogz fogyasztása Budapesten 2004-ben	NDI
2004-2005	A felnőtt lakosság drogz fogyasztókkal, drogz fogyasztással kapcsolatos attitűdjeinek kvalitatív vizsgálata	GYISM
2004	Jogerősen fogvatartottak kábítószer-használata	BVOP
2004	Gyermekevédelmi szakellátásban részesülő gyermekek alkohol és drogz fogyasztása	ESZCSM
2003-2004	Fővárosi 11-12. évfolyamos középiskolások alkohol- és drogz használata	Fővárosi Önkormányzat
2002-2003	Fiatal felnőttek alkohol- és drogz fogyasztási szokásai	NKFP-ISM
2002-2003	„Középiskolások dohányzása, alkohol- és drogz fogyasztása” – Az ESPAD'03 Európai Összehasonlító Iskolavizsgálat magyarországi projektje	OTKA-ISM
2002	A budapesti középiskolások alkohol- és drogz fogyasztása	ISM
2001-2003	A demográfiai folyamatok társadalmi-gazdasági beágyazottsága	NKFP
2000-2001	A felnőtt népesség alkoholfogyasztása és drogz használata Magyarországon	ISM
1998-2000	Az oktatásból kimaradó fiatalok drogz fogyasztásának vizsgálata	OKTK
1998-2001	„Középiskolások dohányzása, alkohol- és drogz fogyasztása” – Az ESPAD'99 Európai Összehasonlító Iskolavizsgálat magyarországi projektje	OTKA
1996-97	„Drogos rizikó csoportok” c. kutatás	IM.BVOP
1995-97	„Középiskolások dohányzása, alkohol- és drogz fogyasztása” – Az ESPAD'95 Európai Összehasonlító Iskolavizsgálat magyarországi projektje	Népjóléti Minisztérium

Intézetünk 2004-ben a Gyermekevédelmi szakellátásban részesülő gyermekek körében végzett alkohol-, és drogz epidemiológiai kutatás, valamint a 2007-ben készült Országos Lakossági Adatfelvétel az Addiktológiai Problémákról (OLAAP) vizsgálat esetében az alkalmazott adatkezelési eljárást az Adatvédelmi Biztos hivatalával véleményeztette, amelyet a Hivatal mindkét esetben megfelelőnek talált (616/K/2004-2. valamint 130/K/2007-3.).

ESZA EURÓPAI SZOCIÁLIS ALAP
NEMZETI PROGRAMIRÁNYÍTÓ IRODA
TÁRSADALMI SZOLGÁLTATÓ KHT.

Budapesti Corvinus Egyetem
Magatartástudományi és Kommunikáció-
elméleti Intézet
Paksi Borbála részére

1093 Budapest
Fővám tér 8.

Dátum: 2008. március 12.
Iktatószám:
Pályázati azonosító: KAB-KT-07-002 8
Tárgy: tájékoztató
Ügyintéző: Cseke István
Tel.: (06)1/273-4250
E-mail: hazaitamogatas@esf.hu

Tisztelt Paksi Borbála!

A Budapesti Corvinus Egyetem Magatartástudományi és Kommunikációelméleti Intézet Viselkedéskutató Központja adatkérésével kapcsolatban az alábbi tájékoztatást adjuk.

Az ESZA Európai Szociális Alap Nemzeti Programirányító Iroda Társadalmi Szolgáltató Kht. 2007. január 1. óta a Szociális és Munkaügyi Minisztériumhoz tartozó pályázatok nagy részének pályázatkezelő szervezete. Az ESZA Kht. 2000 októberében jött létre kizárólagos állami tulajdonú, kiemelten közhasznú társaságként, az oktatási, a gazdasági, illetve a szociális minisztériumok együttműködésében. Az ESZA Kht. feletti tulajdonosi jogokat jelenleg a Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt. gyakorolja. A közhasznú szervezetekről szóló 1997. évi [CLVI. tv](#) 5. §-ával összhangban az alapító okirat tartalmazza, hogy a szervezet olyan közfeladatokat lát el, amelyekről törvény vagy törvény felhatalmazása alapján más jogszabály rendelkezése szerint állami szervnek kellene gondoskodnia.

A Budapesti Corvinus Egyetem Magatartástudományi és Kommunikációelméleti Intézet Viselkedéskutató Központja pályázatot nyújtott be kábítószer-problémával kapcsolatos vizsgálatok, kutatások támogatása célú pályázati felhívásra. A támogatás forrása a Magyar Köztársaság 2007. évi költségvetéséről szóló 2006. évi CXXVII. törvény SZMM fejezet 16/40 „A kábítószer-fogyasztás megelőzésével kapcsolatos feladatok” fejezeti kezelésű előirányzata.

A pályázatban kutatási céljukként határozták meg a nem iskolai szinten megjelenő drogpreevenció programok kataszterének elkészítését. A pályázatukhoz becsatolt részletes kutatási tervük azt tartalmazta, hogy céljuk a különböző, a kutatás lehetséges keretébe tartozó drogpreevenció szervezetek/programok egy-egy szegmensére vonatkozó lehetséges információs források – pályázati listák, családsegítő illetve ifjúságvédelmi hálózat ismeretei, a szervezetek szakmai networkje stb. mentén történő feltárása.

A pozitív támogató döntés után megkeresték az ESZA Kht-t azzal, hogy a pályázatban vállalt kutatáshoz kéri a pályázatkezelő szervezet segítségét tekintettel arra, hogy a kutatás első lépéseként a kutatás keretébe tartozó szervezetek identifikálását végzik. A szervezetek identifikálásának egyik kiindulópontjaként igényt tartanának az elmúlt négy évre vonatkozóan az elektronikus pályázatkezelő rendszerben kezelt azon pályázatok pályázói listáira, amelyek drogmegelőzéssel közvetlenül, közvetve vagy vélelmezhetően foglalkoznak és napjainkban is működnek. Az egyes pályázókról pedig kérnének

a szervezet nevén túl telefonszámot és e-mail címet is, valamint a pályázat címét és a pályázat rövid összefoglalóját.

Az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. törvény (Áht.) 2007. január 1-től hatályos 15/A. § -a tartalmazza, hogy az államháztartás alrendszeréből nyújtott, nem normatív, céljellegű, működési és fejlesztési támogatások kedvezményezettjeinek a nevére, a támogatás céljára, összegére, továbbá a támogatási program megvalósítási helyére vonatkozó adatokat a támogatást odaítélő szervezet vagy felügyeleti szervének hivatalos lapjában vagy honlapján közzé kell tenni, legkésőbb a döntés meghozatalát követő hatvanadik napig. Honlapon történő közzététel esetén legalább öt évig biztosítani kell az adatok hozzáférhetőségét. A közzétételre nem kerül sor, ha a közzététel előtt a támogatást visszavonják vagy arról a kedvezményezett lemond. Az ESZA Kht. a honlapján az Áht. előírásainak megfelelően nyilvánosságra hozza pályázati felhívásonként a támogatói döntési listákat a törvény által előírt adattartalommal.

A pályázó természetes személyek és szervezetek, valamint a szervezetek képviselőinek, kapcsolattartóinak internetes pályázatkezelő rendszerbe regisztrálásakor megadott adatait a pályázatkezelő a hatályos jogszabályoknak megfelelően a pályáztatás, valamint a pályázat céljainak eléréséhez szükséges módon és mértékben nyilvántartásában szerepelteti és kezeli. A pályázati kérelmet benyújtó szervezetek képviselőinek, a pályázatokért felelős személyeknek és kapcsolattartóknak a személyes adatait a pályázati adatlapok és az internetes pályázatkezelő rendszer regisztrációs nyilatkozata is tartalmazza.

Az Áht. 15/A. § (1) bekezdése egyértelmű előírást tartalmaz arra vonatkozóan, hogy a közpénzek átláthatóbbá tétele érdekében milyen adatokat kell közzétenni az odaítélt támogatásokkal kapcsolatban. A törvényben foglalt kötelezettségének az ESZA Kht. eleget tesz, az adatok a honlapon elérhetők.

A pályázó szervezetek képviselőinek és a pályázatért felelős személyek neve, a pályázatokban megadott kapcsolattartó neve, telefonszáma, e-mail címe megítélésünk szerint személyes adatnak minősül. A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. LXIII. törvény (továbbiakban adatvédelmi törvény) 3. §-a meghatározza a személyes adatok kezelhetőségének esetköreit. A pályázók a regisztrációs nyilatkozatok és papíralapú pályázatok esetén a pályázati adatlapok aláírásával járultak hozzá ahhoz, hogy a személyes adataikat, a pályázatban szereplő adatokat és információkat a Pályázatkezelő és a Támogató a hatályos jogszabályoknak megfelelően a pályáztatás, valamint a pályázat céljainak eléréséhez szükséges módon és mértékben, nyilvántartásában szerepeltesse és azon belül szabadon kezelje. A hozzájárulások azt tartalmazzák, hogy a kezelő szervezetek és a támogató a pályáztatás és a pályázat céljainak eléréshez szükséges mértékben kezeli és használja fel a megadott adatokat, azonban az adattovábbításra a kezelő szervezetnek nincs felhatalmazása.

Jelen tájékoztató levelünkkel egyidejűleg megkerestük az Adatvédelmi Biztos Hivatalát és kértük állásfoglalásukat arra vonatkozóan, hogy az adatvédelmi törvény értelmében a pályázók által a pályázatkezelés céljával a kapcsolattartáshoz megadott adatai személyes adatnak minősülnek-e, amelyeket csak hozzájárulásukkal lehet továbbítani egy harmadik fél részére vagy közérdekű adatnak és így a harmadik fél megkeresésére kiadásuk kötelező.

Tisztelettel,

Cseke István
programvezető

ÚTMUTATÓ A PROGRAM-INFORMÁCIÓS ADATLAP KITÖLTÉSÉHEZ

ÁLTALÁNOS INFORMÁCIÓK AZ ADATLAP KITÖLTÉSÉHEZ

- **AZ ADATLAP AZ ISKOLÁN KÍVÜLI DROGPREVENCIÓS TEVÉKENYSÉG FELTÉRKÉPEZÉSÉRE SZOLGÁL. KIZÁRÓLAG ABBAN AZ ESETBEN TÖLTSE KI AZ ADATLAPOT, AMENNYIBEN AZ ÖN ÁLTAL KÉPVISELT SZERVEZET AZ ALÁBBI FELTÉTELEKNEK ELEGET TESZ:**

- NEM ISKOLAI SZÍNTÉREN MŰKÖDTET VALAMILYEN DROGPREVENCIÓS PROGRAMOT/SZOLGÁLTATÁST, VAGY A NEM ISKOLAI DROGMEGELŐZÉSHEZ VALAMILYEN MÓDON HOZZÁJÁRUL (PL. KORTÁRSSEGÍTŐK, VAGY MÁS SEGÍTŐK KÉPZÉSE RÉVÉN);
- TEVÉKENYSÉGÉT PROGRAMSZERŰEN (NEM ESETI JELLEGGEL) VÉGZI;
- **S PROGRAMJA/SZOLGÁLTATÁSA JELENLEG IS MŰKÖDIK (VAGY AMENNYIBEN JELENLEG ÁTMENETILEG SZÜNETEL, AZ ELMÚLT 4 ÉV SORÁN MŰKÖDÖTT).**

HA MUNKÁJÁT VALAMILYEN PROGRAMHÁLÓZAT KERETÉBEN VÉGZI, AKKOR NEM ÖNNEK KELL KITÖLTENI AZ ADATLAPOT, HANEM A HÁLÓZAT VEZETŐJÉNEK. EBBEN AZ ESETBEN KÉRJÜK, ADJA MEG A HÁLÓZAT VEZETŐ ELÉRHETŐSÉGÉT!

- A Program-Információs Adatlapot (PIAD) tartalmazó file megnyitását megelőzően a következő linkre kattintva <http://www2.formatta.com/download/download.asp?type=F> (Ctrl billentyű+egér bal gomb lenyomással aktiválható a link) **TELEPÍTSE A FORMATTA FILLER PROGRAMOT.** A Formatta Filler Program egy ingyenes, Acrobat Reader (pdf) jellegű program, s csak ennek segítségével lehet megnyitni a Program-információs Adatlapot.

A telepítés kezdetekor megjelenő ablakban a „Mentés” gombra kattintva indítsa el a telepítést, majd újra megjelenik egy ablak, amelyben szintén a „Mentés” gombra kell kattintani. Ezt követően megjelenő ablakban jelölje be az „I Accept” opciót, majd a „Next” gombra kattintva folytassa a program telepítését. Végül szintén megjelenik egy ablak, amelyben a „Next” gombnyomással tudja befejezni a program telepítését. (A telepítést követően lehetősége van regisztrációra, de ez nem szükséges a program működéséhez.)

Amennyiben a telepítés során valamilyen problémája adódik, jelezze ezt munkatársunknak, és a Formatta Filler programot is elküldjük e-mailen is, de mivel a program filéket a levelező rendszerek többnyire szűrik, így célszerűbb a jelzett linkről való letöltés.

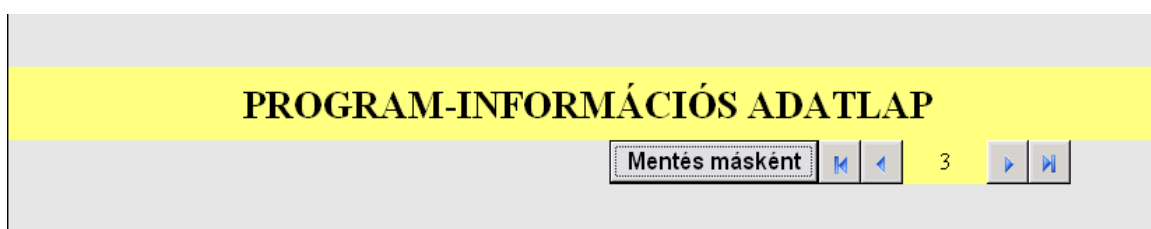
- A Formatta Filler Program telepítését követően most már bármikor meg tudja nyitni a Program-Információs Adatlapot.
- **Minden iskolán kívüli drogprenvenációs programra/szolgáltatásra vonatkozóan egy-egy újabb Program-információs Adatlapot kell kitöltenie!** A programok/szolgáltatások elkülönítése során kérjük, vegye figyelembe az alábbi definíciókat.

Azt a tevékenységet tekintjük egy programnak, illetve egy szolgáltatásnak, ami a céljai és az alkalmazott módszerek tekintetében minden kivitelezési helyen, minden intervenció során azonos.

Amennyiben a programon belül céljai és/vagy módszerei tekintetében különböző alternatívákat kínálnak, akkor a programon belül alprogramok/alszolgáltatások elkülönítése szükséges. Ebben az esetben természetesen ezekről az alprogramokról/szolgáltatásokról is külön adatlapot kell kitöltenie.

TECHNIKAI INFORMÁCIÓK AZ ADATLAP HASZNÁLATÁHOZ

- **LAPOZÁS** az egyes oldalak között: az Adatlap jobb felső (valamint jobb alsó) részén megtalálható nyilakra   kattintva lehet egyet előre, illetve egyet visszalapozni, a   gombokra kattintva pedig a legelső illetve a legutolsó lapra lehet menni.

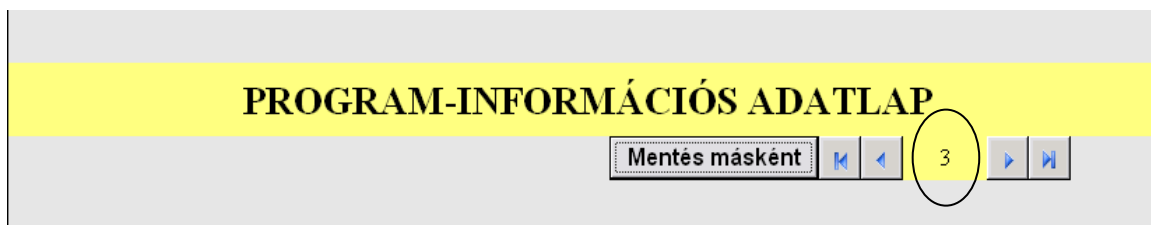
A felső menüsor segítségével is tud haladni az adatlapban: a „Previous”-ra kattintva vissza-, a „Next”-re kattintva pedig előre lehet lapozni.

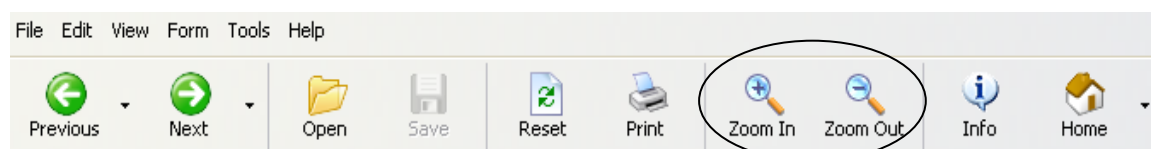
A képernyő bal alsó sarkában (közvetlenül a tábla fölött) található számozott lapok és előre-hátra mutató nyilak segítségével konkrét oldalakra tud jutni.

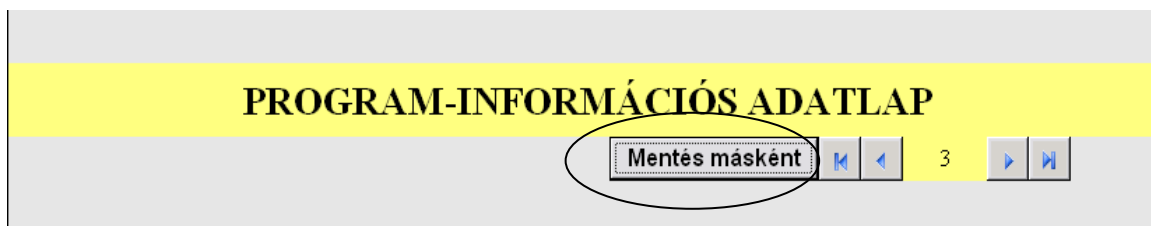
A Program-információs Adatlap oldalainak sorszámozását az adatlap jobb felső, illetve jobb alsó sarkában láthatja.

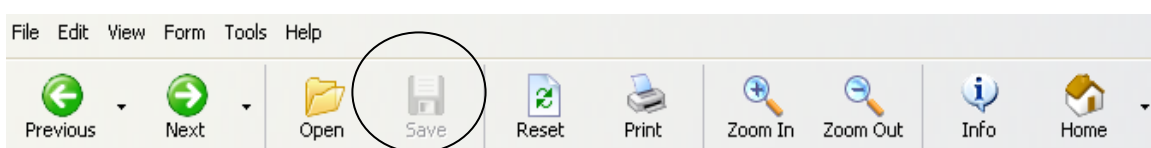
- A Program-információs Adatlap **BETŰMÉRÉTÉNEK VÁLTOZTATÁSA**: a felső menüsorban megtalálható „Zoom in”-ra kattintva lehet a betűméretet növelni, a „Zoom out”-ra kattintva pedig csökkenteni.

- A **PROGRAM-INFORMÁCIÓS ADATLAP MENTÉSE**: Amint elkezdte kitölteni a Program-információs Adatlapot kérjük, kattintson rá a jobb felső sarokban megtalálható „Mentés másként” gombra, s az Ön szervezete, illetve a program/szolgáltatás nevéen mentse el a Program-információs Adatlapot.

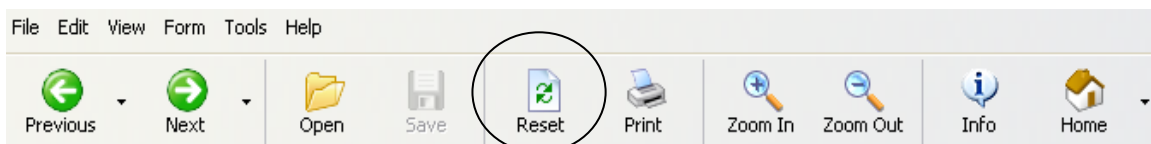

Ezt követően az Információs Adatlap mentéséhez elég, ha a felső menüsorban szereplő „Save”-re kattint, amely a korábban választott néven menti az Adatlapot. **Ne feledkezzen meg az Adatlap folyamatos mentéséről, tekintettel arra, hogy automatikusan a program nem teszi ezt meg!**

- **UGRÁS a Program-információs Adatlapon**: A Program-információs Adatlapon bizonyos kérdéseknél a választól függően bizonyos kérdésekre/kérdéscsoportokra nem kell válaszolnia, azaz át kell ugrania a kérdéseket/kérdéscsoportokat. **Az ugrás a narancssárga színű téglalapon megtalálható szürke gombra történő kattintással valósítható meg.** Pl. 3. oldal lap alja: amennyiben a programban/szolgáltatásban nincs több résztvevő szervezet, **rá kell kattintani** a lap alján lévő **“Nincs több résztvevő szervezet UGRÁS AZ 5. OLDALRA”** mezőre.

- **TÖRLÉS**: Amennyiben a Program-információs Adatlap **teljes tartalmát törölni** szeretné, kattintson a felső menüsorban megtalálható „Reset” gombra. Természetesen egyes konkrét kérdések esetében a szöveg kijelölését követően a „Delet” billentyűvel is tud törölni.

KONKRÉT KÉRDÉSEKHEZ KAPCSOLÓDÓ INSTRUKCIÓK

- **1.2.1. KÉRDÉS (1. OLDAL): A tevékenység felsorolása során mindenképp külön sorban szerepeltesse a nem iskolai prevenciós tevékenységet.** Számunkra fontos, hogy tudjuk, **hogy szervezete a teljes kapacitásának hány %-át fordítja az általunk vizsgált tevékenységre.** Amennyiben a szervezetnek több mint 9 tevékenysége van – tekintettel arra, hogy a kérdésnél összesen 9 sor szerepel – az utolsó 1.2.1.9 sorba írja be a fennmaradó tevékenység típusait, s ez esetben zárójelben tüntesse fel, hogyan oszlik meg a jobb mezőben szereplő a 1.2.1.9 teljes egészére vonatkozó kapacitás % az 1.2.1.9 sorban szereplő egyes tevékenységek között.

- **1.2.2. KÉRDÉS (1. OLDAL):** Itt összesen annyi sort kell kitöltenie, ahány programot/szolgáltatást, illetve alprogramot/alszolgáltatást működtet. Az itt kitöltött sorok számával azonos számú Program-Információs Adatlapot szeretnénk kapni az Önök szervezetétől!
- **1.3.2. illetve az 1.3.2.1. KÉRDÉS (2. OLDAL):** Ezeket a kérdéseket csak akkor kell megválaszolni, ha az 1.3.1. kérdésben megjelölt programon belül alprogramok különíthetők el az útmutató általános információkkal foglalkozó keretes részében szereplő szempontok szerint. Ha az alprogramnak nincs külön neve, akkor a programon belül sorszámozással különítse el az egyes alprogramokat, és a további kérdéseket egy alprogramra vonatkoztatva válaszolja meg.
- **1.5. KÉRDÉS (2. OLDAL):** Kérjük, jelöljön ki olyan kapcsolattartó személyt, akit a kutatás során későbbiekben esetleg felmerülő kérdéseinkkel megkereshetünk.
- **1.6. KÉRDÉS (3. OLDAL):** Amennyiben a program külső résztvevőivel nem szervezeti szinten áll kapcsolatban, hanem mint egyénekként, akkor őket majd a 6. pontban (22. oldal), a munkatársak között tüntesse fel, a munkaviszonyuknál a „külső munkatárs” megjelöléssel.
- **2. KÉRDÉS (5. OLDAL):** Itt a program/szolgáltatás keretében végzett tevékenységét kérjük röviden összefoglalni. A későbbiek során, a 4. részben részletesen, célok, eszközök, módszerek, koncepció szerint részletesen leírásra kerül a program. Itt ezekre nem kell kitérni, csak egy átfogó leírást kérünk a programról! Kérjük, a leírás csak az 1.3.1. illetve az 1.3.2. kérdésnél szereplő programra/alprogramra (illetve szolgáltatásra) vonatkozzon, ne a szervezet tevékenységének általános leírását adja meg!

- **6. OLDAL:** Itt található először olyan kérdéssel, ahol a kérdésre adott válasz függvényében kell kitöltenie, vagy átugornia bizonyos kérdéseket.

Akkor jelölje meg a **N E M** választ, ha Ön **valamilyen képző programot/szolgáltatást nyújt** (pl. kortársoktatókat, kortárssegítőket vagy más szakembereket képez) és az Ön által kiképzett szakemberek a későbbiek során önállóan, nem az Ön szervezete által végzett program/szolgáltatás keretében foglalkoznak a végső célpopulációval (pl. szociális problémákkal küzdő fiatalokkal). Akkor is a „nem” opciót válassza, ha a későbbiek során kapcsolatot tart az Ön által kiképzett személyekkel (pl. szupervízió keretében), de a drogprevenció a későbbiekben nem az Ön szervezetének megbízásából, és a közvetlen felelősség tekintetében is Öntől függetlenül folyik.

Az **I G E N** választ akkor jelölje meg, ha az **Ön programja/szolgáltatása közvetlenül az interveniálni kívánt célpopulációt** (pl. szociális problémákkal küzdő fiatalokat) célozza meg, a végső célpopulációval az Ön szervezetének munkatársai, illetve az Ön szervezete által megbízottak foglalkoznak. Azaz a végső célpopulációval foglalkozó szakembereknek az Ön szervezete a megbízója, és a közvetlen felelősség az Ön szervezetét terheli.

Ha az **I G E N** opciót választotta, akkor a továbbiakban a „K”-jelzésű kérdésblokkot nem kell megválaszolni (a 7-13. oldalon szereplő kérdések inaktívá válnak, ezekhez a kérdésekhez a továbbiakban nem tud írni), s az alábbi ábrán bekeretezett mezőre való kattintással a program a 14. oldalra (a végső célpopuláció leírására) ugrik.

Közvetlenül a végső célpopulációra irányul a program, szolgáltatás?

Igen   Nem

Ha a végső célpopulációra irányul, UGRÁS A 14. OLDALRA

Amennyiben a NEM választ jelölte, akkor a szokásos módon, a lap jobb felső (vagy alsó) sarkában lévő nyilakkal haladjon tovább.

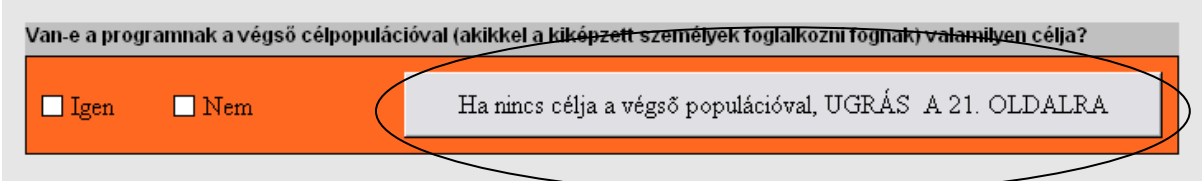
Hasonló – bizonyos kérdések átugrását vezérlő – kérdésekkel, illetve mezőkkel találkozik a 10., a 13. és a 19. oldalon.

Az ugrásokat vezérlő kérdésekre adott válaszok függvényében az átugrott kérdések – mint említettük - inaktívvá válnak, azokba nem tud beleírni. Mindazonáltal a későbbiekben a léptető

 gombokra kattintva ezek a mezők is megjelennek, de mindaddig inaktívak maradnak, míg Ön nem módosítja az ugrások előtti kérdésre adott válaszát.

- **13. OLDAL:** Akkor jelölje az **IGEN választ**, amennyiben a képző programjuk során nem csak a program/szolgáltatás közvetlen célpopulációjára vonatkozóan fogalmaznak meg célokat, hanem a kiképzettek által elért végső célpopulációra is, azaz Ön által kiképzett szakemberek (pl. kortársoktatók) a végső célpopuláción programszerűen végeznek majd prevenciós munkát. Ebben az esetben Önnek **ki kell töltenie a 'D' jelű kérdéseket** is.

Amennyiben az Ön programja azt szolgálja, hogy bizonyos szintereken dolgozók informáltsága, készségei (pl. problémaérzékenysége) stb. fejlődjenek, de a **képzés hatására nem válnak alkalmassá önálló prevenciós programok/szolgáltatások kivitelezésére**, abban az esetben a **NEM választ** jelölje, és az alábbi mezőre való kattintással ugorjon a 21. oldalra.

Van-e a programnak a végső célpopulációval (akikkel a kiképzett személyek foglalkozni fognak) valamilyen célja?

Igen   Nem

Ha nincs célja a végső populációval, UGRÁS A 21. OLDALRA

- **D.3.1.1. KÉRDÉS (14. OLDAL):** A jobb oldalon „Családok” feliratú négyzetben szereplő alternatívák közül csak abban az esetben válasszon, ha közvetlenül a családokra irányul a program/szolgáltatás. Ha Önök a program/szolgáltatás célpopulációját az ezekből a családokból származó fiatalok képezik (rájuk vonatkozóan fogalmazza meg a program/szolgáltatás céljait), de emellett a program keretében rendszeresen foglalkoznak a célpopulációt körülvevő családokkal (mint közvetítő célcsoporttal) is, akkor ezt a 16. oldalon a D.3.5 kérdésnél írja be.
- **D.3.3.1 KÉRDÉS (15. OLDAL):** Legális drogok alatt visszaélészerű gyógyszer (nyugtató, altató) használat, illetve a patron/lufi, valamint inhaláns használat értendő. Amennyiben a célpopulációban a legális és illegális droghasználat között nincs átfedés, akkor a D.3.3.1.1.+ D.3.3.1.2.+ D.3.3.1.3. sorokban szereplő %-ok összege 100%. Ha a legális droghasználók egy része fogyaszt illegális drogokat is, akkor az átfedés mértékének megfelelően a sorok összege meghaladja a 100%-ot. A D.3.3.1.1.+ D.3.3.1.2.+ D.3.3.1. sorok összege nem lehet kisebb 100%-nál.
- **K.3.3 (7. OLDAL), D.3.6 (16.OLDAL):** Abban az esetben, ha 2006-ban az adott program/szolgáltatás nem működött (de korábban és/vagy 2007-ben működött, illetve jelenleg is működik vagy működni fog) a „Ténylegesen hány főt képzett ki?” (K.3.3), illetve „Ténylegesen hány főt ért el?” (D.3.6) kérdésekre 1-est írjon be, ugyanis a program kötelezővé teszi ezen mezők kitöltését.
- **K.3.4. (7. OLDAL) ILLETVE D.3.4. ÉS D.3.4.1 KÉRDÉSEK (16. OLDAL):** Itt arra gondoljon, hogy milyen csoportokban lehetne még alkalmazni változtatás nélkül az Ön által működtetett programot/szolgáltatást. Pl. Önök csak Budapest VIII. kerületében vállalják a program/szolgáltatás

nyújtását, de ugyanez a program alkalmas volna más kerületekben, illetve vidéken is a működtetésre, csak az Önök elhelyezkedése/kapacitásai stb. nem teszik lehetővé, hogy a célpopulációjukat kiterjesszék. Vagy Önök csak az iskolából kimaradó fiatalokat célozzák meg, de a program alkalmas volna más problémás fiatalok interveniálására is.

- **K.4.1.1. (8. OLDAL) VALAMINT D.4.1.1 (17. OLDAL) KÉRDÉSEK:** Legális szerek alatt az alkoholfogyasztás, dohányzás, visszaélészerű gyógyszer (nyugtató, altató) használat, illetve a patron/lufi, valamint inhaláns használat értendő.
- **Az 5-7. pontok (21-26. oldalakon szereplő kérdések):** Függetlenül attól, hogy közvetett (képző), vagy közvetlen programról/szolgáltatásról van szó - minden program/szolgáltatás esetében azonosak.
- **7. pont (26. oldalakon szereplő kérdések):** Abban az esetben, ha 2006-ban az adott program/szolgáltatás nem működött (de korábban és/vagy 2007-ben működött, illetve jelenleg is működik vagy működni fog) a finanszírozással kapcsolatos kérdésekre nem 2006-ra, hanem egy átlagos évre vonatkozóan legyen szíves válaszolni.

AZ ADATLAP KITÖLTÉSÉNEK BEFEJEZÉSE, KILÉPÉS A PROGRAMBÓL:

Ha az adott program/szolgáltatás esetében a Program-Információs Adatlap végére ért a kérdések megválaszolásával, akkor mielőtt kilépne, kérjük, **kattintson az „Ellenőrzés” gombra!**

Ekkor **a program az első hibásan kitöltött**, vagy kötelezően megválaszolandó, de Ön által megválaszolatlanul hagyott **kérdést tartalmazó oldalra** ugrik, s a hiba pontos helyéről és jellegéről hibaüzenetben tájékoztatja Önt.

Kérjük, **javítsa ki a hibát**, majd a gombra kattintva ugorjon ismét az Adatlap végére, és **futtasson újabb ellenőrzést**. Mindezt **addig ismétlje, amíg a program nem ad ki újabb hibaüzenetet**. Ezután **mentse az immáron formai hibát nem tartalmazó, kitöltött Adatlapot**, és a képernyő jobb felső sarkában lévő jelre kattintva **kiléphet a programból**.